

סדרת ניירות עבודה
WORKING PAPER SERIES

מס' 89 No.

משפחות משולבות בישראל

Reconstituted Families in Israel

איילת ציונוב*

Ayelet Zionov*

טבת תשע"ה, ינואר 2015 January

* הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – אגף דמוגרפיה ומפקד

* Central Bureau of Statistics – Demography and Census Department

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מעודדת מחקר המבוסס על נתוני הלמ"ס, כדוגמת עבודה זו. עבודות מחקר אלו אינן פרסומים רשמיים של הלמ"ס, ומכאן שהדעות והמסקנות הבאות בהן לידי ביטוי, הן של המחברים עצמם ואינן משקפות בהכרח את הדעות והמסקנות של הלמ"ס.

הוצאת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רח' כנפי נשרים 66, פינת רח' בקי,

ת"ד 34525, ירושלים 91342

טל': 02-6592666; פקס: 02-6521340

אתר הלמ"ס באינטרנט: www.cbs.gov.il

דואר אלקטרוני: info@cbs.gov.il

תקציר

בעבודה זו מוצגת שיטה חדשה שפותחה כדי לאפשר לראשונה לאמוד את היקף המשפחות המשולבות בישראל. משפחה משולבת היא משפחה של בני זוג להם ילד אחד לפחות שאינו ילד משותף לשני בני הזוג, כלומר ילד ביולוגי (או מאומץ) של אחד מבני הזוג בלבד. בנוסף, מוצגים אומדנים של משפחות משולבות יהודיות ואחרות בישראל ושל הילדים במשפחות אלה לפי מאפיינים שונים, ונעשה ניסיון לבחון את המגמות שחלו בהיקפן של המשפחות בעשורים האחרונים.

במדינות שונות בעולם הסטטיסטיקה בנושא משפחות משולבות מופקת באמצעות שימוש בנתוני מפקדים/סקרים או באמצעות שימוש בנתונים מנהליים. בעבודה זו פותחה לראשונה שיטה המשלבת בין המידע ממפקדים או מסקרים לבין המידע המנהלי ממרשם האוכלוסין. מהמפקדים (או מהסקרים) נלקח המידע לגבי הרכב הנפשות הגרות במשק הבית. באמצעות המידע ממרשם האוכלוסין ניתן לזהות בין הנפשות הגרות במשק הבית את קיומו של קשר "הורה ביולוגי - ילד".

החישוב נערך על מפקדי האוכלוסין והדיר לשנים 1983, 1995 ו-2008 וכן עבור נתוני סקר כוח אדם לשנת 2012.

מנתוני מפקד האוכלוסין והדיר לשנת 2008 עולה כי בשנה זו היו בישראל כ-22 אלף משפחות משולבות יהודיות ואחרות (שהיו כ-2.8% מהמשפחות היהודיות והאחרות עם ילדים בישראל), ובהן כ-47 אלף ילדים עד גיל 17. כשליש מהילדים במשפחות המשולבות היו ילדים משותפים של שני בני הזוג, כ-53% גרו עם האם הביולוגית ובן זוגה, והיתר, כ-13%, גרו עם האב הביולוגי ובת זוגו.

איכותם של האומדנים שהתקבלו עבור מפקדי 1983 ו-1995 מוטלת בספק, היות והשיטה תלויה מאוד באיסוף מספרי תעודות זהות בשטח ובאיכות הקישור בין ילדים להוריהם במרשם האוכלוסין. לכן, לא ניתן היה לבחון מגמה לאורך זמן בהיקף המשפחות המשולבות.

מנתוני סקר כוח אדם 2012 נאמדו המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בכ-18 אלף משפחות, אולם מוצע שהאומדן הוא אומדן חסר. מומלץ להמשיך ולעקוב אחרי נתוני סקרי כוח אדם בשנים הבאות כדי לבדוק את האפשרות להפיק מתוכם אומדני משפחות משולבות, ולייצר סדרה שתאפשר מעקב לאורך זמן אחרי היקף משפחות אלו.

מילות מפתח: משפחות משולבות, משפחות חדשות, נישואין שניים, ילדים לא משותפים, הורה לא ביולוגי.

תודת המחברת לכל מי שקרא והעיר את הערותיו.
תודה מיוחדת לד"ר אחמד חליחל, לד"ר אריה רייטר (מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) ולגב' עינת ודעי (ממכון מגיד) על העזרה הרבה.

תוכן העניינים

1.	מבוא	5
2.	מבנה המשפחה והשינויים שחלו בו	6
3.	סטטיסטיקה כללית בנושא המשפחות המשולבות – בארץ ובעולם	6
3.1	המלצות ארגונים אזוריים ובינלאומיים	6
3.2	סטטיסטיקה בנושא משפחות משולבות במדינות ה-OECD	8
3.3	המצב בישראל ותרומתה האפשרית של העבודה הנוכחית	10
4.	שיטות	12
4.1	הגדרות	12
4.2	מקורות הנתונים	14
4.3	תהליך בניית בסיסי הנתונים	15
4.3.1	תהליך בניית בסיסי הנתונים המבוססים על נתוני המפקדים	15
4.3.2	תהליך בניית בסיסי הנתונים המבוסס על נתוני סקר כוח אדם לשנת 2012	22
5.	תוצאות	25
5.1	אומדני משפחות משולבות באוכלוסיית היהודים והאחרים בישראל לשנת 2008	25
5.2	מעקב היסטורי- אומדני משפחות משולבות יהודיות ואחרות לשנים 1983, 1995 ו-2008	30
5.3	אומדני משפחות משולבות יהודיות ואחרות בישראל על סמך סקר כוח אדם 2012	35
5.4	ההבדלים בין אומדני המשפחות המשולבות ממפקד 2008 ומסכ"א 2012	37
6.	דיון וסיכום	41
	בבליוגרפיה	43
	נספח א: אופנויות השדה יחס קרבה במפקדים השונים ובסקר כוח אדם	46
	נספח ב: משפחות יהודיות עם ילדים שסוג המשפחה שלהם "לא ידוע", לפי סיבה	49
	נספח ג: "לא ידוע" ב"מעמד אב" וב"מעמד אם" במפקדים השונים לפני ואחרי נסיונות השלמה	50
	נספח ד: אומדני משפחות משולבות באוכלוסייה היהודית	51
	נספח ה: הישגים לימודיים, לפי סוג משפחה בילדות – מעקב בין מפקדים	56

1. מבוא

בעשורים האחרונים חלו תמורות רבות במבנה המשפחה, בעולם המערבי בכלל, ובישראל בפרט. גורמים שונים וביניהם שינויים בדפוסי הזוגיות, הנישואין והפריון, הביאו לכך שמבנה המשפחה המסורתי הכולל זוג נשוי עם ילדים משותפים, נעשה פחות שכיח. במקומו, נעשו רלוונטיים יותר ויותר מבני משפחות אחרים, כמו זוגות הגרים יחד ללא נישואין, משפחות חד-הוריות, משפחות חד-מיניות ועוד. עבודה זו תעסוק בסוג אחד של מבנה משפחה מיוחד, המכונה reconstituted families (להלן: משפחות משולבות¹), משפחות הכוללות זוג עם ילד אחד לפחות שאינו ילדם המשותף של בני הזוג, כלומר ילד ביולוגי של אחד מבני הזוג. כיום, אין נתונים על היקפן של משפחות אלה בישראל, וזאת למרות שניתן להעריך ששכיחותה של התופעה גדלה, ולמרות חשיבותה וההשלכות שיש לה על הילדים. בהתאם לכך, לעבודה זו שלוש מטרות: 1. לפתח כלי לאמידת המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בסטטיסטיקה הרשמית במדינת ישראל; 2. לאמוד את היקף תופעת המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בישראל; 3. לנסות לבחון מהן המגמות שחלו בעשורים האחרונים בהיקפן של משפחות אלו.

עבודה זו מבוססת על הקבצים החברתיים-כלכליים של מפקדי האוכלוסין לשנים 1983, 1995 ו-2008, ועל סקר כוח אדם לשנת 2012, כשכל אחד ממקורות הנתונים יקושר עם מרשם האוכלוסין על מנת לבדוק האם ההורים עימם גרים הילדים הם הוריהם הביולוגיים. עבור כל אחד מהמפקדים ועבור סקר כוח אדם נבנה בסיס נתונים הכולל את נתוני הילדים (עד גיל 17) החיים במשק הבית, נתוני ההורים עימם הם גרים, ונתוני הוריהם הביולוגיים ממרשם האוכלוסין. בבסיסי נתונים אלו סווגו הילדים לפי ההורים עימם הם גרים והמשפחות עם ילדים סווגו לפי סוג משפחה. העבודה מורכבת משישה פרקים. החלק הבא יציג סקירה קצרה של מבנה המשפחה ושל השינויים שחלו בו. פרק 3 יסכם את המלצות ארגונים אזוריים ובינלאומיים להפקת נתונים סטטיסטיים בנושא משפחות משולבות, את מצב הסטטיסטיקה בנושא במדינות ה-OECD ומשם נעבור לסקור את המצב בישראל ואת תרומתה האפשרית של עבודה זו. ההגדרות, תיאור מקורות הנתונים ותיאור תהליך בניית בסיסי הנתונים יפורטו בפרק 4. בחלקו הראשון של פרק 5 יוצגו אומדני משפחות משולבות יהודיות ואחרות לשנת 2008 ולאחר מכן יוצגו התוצאות גם לשנים הקודמות – 1983 ו-1995. בחלקו השני של פרק 5 יובאו האומדנים המבוססים על סקר כוח אדם לשנת 2012. לבסוף, יובא דיון וסיכום.

¹ למשפחות המשולבות טרם נקבע שם רשמי. בפרסומים ובמאמרים שונים הן מכונות בשמות שונים, כגון: משפחות שניות, משפחות מורכבות, משפחות שנבנו מחדש, משפחות משוחזרות, משפחות משוקמות ומשפחות חורגות. ריבוי שמות למונח זה קיים גם בשפה האנגלית. האקדמיה ללשון עברית הציעה את הכינוי "משפחות משולבות" והוחלט להשתמש בו במסגרת עבודה זו.

2. מבנה המשפחה והשינויים שחלו בו

המשפחה היא יחידה חברתית בסיסית בה חיים רוב האנשים בעולם. היא מהווה את המסגרת העיקרית לפעולות יסודיות בחברה, כמו הולדה, גידול ילדים, חיברות, מתן תמיכה רגשית וצריכה (Thornton & Fricke, 1987).

בעשורים האחרונים עברה המשפחה בישראל ובחברות מערביות רבות שינויים משמעותיים, ומבני המשפחה נעשו שונים ומגוונים מאלו שהיו בעבר. שיעורי הנישואין ירדו ואילו שיעורי הגירושין עלו. גיל הנישואין נדחה ובמקביל חלה עלייה במגורים משותפים של בני זוג מחוץ למסגרת הנישואין. בנוסף, גיל הלידה הראשונה נדחה וחלה ירידה בפרייה. כל אלה ועוד הביאו לירידה בחלקן היחסי של משפחות בעלות מבנה מסורתי, הכולל זוג הורים נשוי עם ילדיהם המשותפים, אם כי עדיין הוא מהווה מבנה המשפחה השכיח ביותר. במקומם, מבני משפחה אלטרנטיביים, או "פוסט-מודרניים" (פוגל-ביז'אווי, 2006), הופכים להיות יותר ויותר רלוונטיים. בין מבני משפחה אלה ניתן למנות: זוגות הגרים יחד ללא נישואין (קוהביטציה), משפחות חד הוריות, זוגות חד-מיניים ו"משפחות משולבות" – משפחות של בני זוג שלהם ילד אחד לפחות שאינו ילד משותף של שני בני הזוג. בחלק הבא, יסקרו ההמלצות הבינלאומיות בנוגע לסטטיסטיקה של משפחות משולבות, והמידע הנאסף בנושא במדינות ה-OECD. לאחר מכן יסקרו מצב הסטטיסטיקה במדינת ישראל ותרומתה האפשרית של העבודה.

3. סטטיסטיקה כללית בנושא המשפחות המשולבות – בארץ ובעולם

3.1 המלצות ארגונים אזוריים ובינלאומיים

לקראת סבב המפקדים של שנת 2000, פירסמה הוועידה הסטטיסטית של האו"ם (United Nations Statistical Commission), בשיתוף עם ארגונים נוספים, המלצות (United Nations, 1998)². במסגרת ההמלצות בנושא סטטיסטיקה של משפחות, הוצע לסווג את המשפחות המשולבות וכן הוצע סיווג ילדים במשפחות המתייחס גם לילדים הגרים עם הורה שלוב. ההמלצות עודכנו על ידי ועידת הסטטיסטיקאים האירופאים (Conference of European Statisticians) שבמסגרת הנציבות הכלכלית של האו"ם באירופה לקראת סבב המפקדים של שנת 2010, ובעקבות קבוצות עבודה שעסקו בנושא (UNECE, 2006)³. ההמלצות המעודכנות כללו גם התייחסות מפורטת לשיטת זיהוי המשפחות המשולבות בנתוני המפקדים לצורך הפקת נתונים סטטיסטיים לגביהן.

בפרק זה יסקרו ההמלצות המעודכנות בנושא.

על פי ההמלצות, משפחה משולבת מוגדרת כמשפחה המורכבת מזוג נשוי/זוג הגר יחד ללא נישואין/זוג מאותו מין, עם ילד אחד לפחות, כשלפחות אחד מהילדים אינו ילד משותף, כלומר הוא ילד של אחד מבני הזוג בלבד. אם בן הזוג מאמץ בהמשך את הילד של בן הזוג, המשפחה אינה מוגדרת עוד כמשולבת (אלא אם כן המשפחה כוללת ילדים נוספים שאינם משותפים).

² המלצות אלה התייחסו רק לאיזורי הוועידה הכלכלית האירופאית (ה-ECE).

³ בהמלצות האו"ם לקראת סבב המפקדים של 2010 (United Nations, 2008) בנושא סטטיסטיקה של משפחות אין התייחסות למשפחות משולבות.

בסיווג משפחות, מוצע להקצות קטגוריה נפרדת לסוג המשפחה של משפחות משולבות, בנפרד מיתר הזוגות. כמו כן מוצע לחלק משפחות אלה לפי גיל הילד הצעיר. עם זאת, מועלית האפשרות שמדינות שלא ירצו להבחין במשפחות משולבות כסוג משפחה נפרד, יכללו אותן במשפחות של זוגות נשואים או זוגות הגרים יחד ללא נישואין.

הוועדה גם מציעה לסווג את המשפחות המשולבות בחלוקה עיקרית על פי מספר הילדים שאינם משותפים לשני בני הזוג, ובחלוקה משנית על פי מספר הילדים המשותפים לשני בני הזוג במשפחה. כמו כן, מועלית האפשרות להוסיף פירוט על האם בני הזוג נשואים או גרים יחד ללא נישואין, על גילאי הילדים ועל מבנה המשפחה המשולבת: האם כל הילדים הם של האישה, של הגבר, או שהן לאישה והן לגבר יש ילדים ביולוגיים שאינם ילדים משותפים.

נושא המשפחות המשולבות מוגדר בהמלצות כנושא לא-גרעיני, בניגוד לסיווג המשפחות, לדוגמה, שהוא נושא גרעיני הנגזר ממפקדי האוכלוסין והדיוור.

בהמלצות מובאות ארבע אפשרויות לזיהוי המשפחות המשולבות, שלוש מהן מבוססות על השדה "יחס קרבה" שבשאלון - שדה המציין את סוג הקרבה המשפחתית, באם קיימת, בין בני משק הבית. האפשרות העדיפה לזיהוי המשפחות המשולבות היא באמצעות מטריצת יחסי קרבה, המאפשרת זיהוי הקשר בין כל אחד מבני משק הבית לבין כל אדם אחר שבמשק הבית. אפשרות אחרת היא באמצעות מטריצת יחסי קרבה חלקית, בה נאספים הקשרים בין כל אחד מהילדים במשק הבית לבין כל אחד מהמבוגרים שבמשק הבית. באמצעות שיטות אלה, ניתן להבחין עבור כל אחד מהילדים במשק הבית האם הוא ילד של המבוגר ושל בן/בת זוגו, ילד של המבוגר בלבד או לא ילד של המבוגר.

במידה ויחסי הקרבה לא נאספים באמצעות מטריצה, אלא כיחס קרבה ל"אדם להתייחסות" (ראה הגדרה בפרק 4.1), ניתן לזהות משפחות משולבות באם יחסי הקרבה של הילדים יאספו כך שיכללו שלוש אפשרויות:

1. ילד של האדם להתייחסות ובן/בת זוגו
2. ילד של האדם להתייחסות בלבד
3. ילד של בן/בת הזוג של האדם להתייחסות.

עם זאת, חסרונה של השיטה הוא בכך שהיא אינה מזהה משפחות משולבות בהן האדם להתייחסות אינו אחד מבני הזוג במשפחה המשולבת.

האפשרות הרביעית לזיהוי משפחות משולבות מומלצת למדינות עם מפקד המבוסס על מקורות מנהליים. בשיטה זו נערכת השוואה בין תאריכי הלידה של כל הילדים הביולוגיים שנולדו לכל חבר משק בית מבוגר אי פעם, לבין תאריכי הלידה של כל אחד מהילדים הנוכחים במשק הבית. במידה ובמשק הבית יש ילדים שהם ילדים ביולוגיים של אחד מבני הזוג בלבד, המשפחה תזוהה כמשפחה משולבת.

3.2 סטטיסטיקה בנושא משפחות משולבות במדינות ה-OECD⁴

עם העלייה בגיוון ובשונות במבני המשפחות בעשורים האחרונים, מדינות שונות בעולם המערבי החלו להפיק סטטיסטיקה בנוגע לסוגי משפחות שונים, ביניהם משפחות משולבות.

מבין 34 המדינות החברות ב-OECD נאספו במסגרת עבודה זו נתונים בנוגע ל-25 מדינות (כולל ישראל).⁵ בחלק מהמדינות עבורן לא נאספו נתונים סביר להניח שמשפחות משולבות מהוות תופעה שולית בלבד.

מתוך 25 המדינות עבורן נאספו נתונים, 17 מדינות מפיקות נתונים סטטיסטיים כלשהם בנושא, אם ברמת המשפחות, ברמת הילדים במשפחות אלו או גם וגם. לפחות שתי מדינות נוספות (איסלנד וניו זילנד) מתכננות להוסיף את הנושא לסטטיסטיקה הרשמית.

לוח 1: מדינות ה-OECD המפיקות ושאינן מפיקות נתונים סטטיסטיים על משפחות משולבות(1)

מדינות המפיקות נתונים סטטיסטיים על משפחות משולבות	מדינות שאינן מפיקות נתונים סטטיסטיים על משפחות משולבות
אוסטרליה	איסלנד(2)
אוסטריה	בלגיה
אירלנד	גרמניה
אסטוניה	הרפובליקה הצ'כית
ארה"ב	הונגריה
דנמרק	מקסיקו
הממלכה המאוחדת	ניו זילנד(3)
הולנד	ישראל
יוון	
נורבגיה	
סלובניה	
פורטוגל	
פינלנד	
צרפת	
קנדה	
שווייץ	
שוודיה	

(1) לא כולל מדינות OECD עבורן לא נמצא מידע בנושא: צ'ילה, איטליה, יפן, קוריאה, לוקסמבורג, פולין, הרפובליקה הסלובקית, ספרד, תורכיה.

(2) הלשכה הסטטיסטית של איסלנד מתכננת להפיק נתונים סטטיסטיים בנושא על בסיס מרשם האוכלוסין (מסר אישי, 15, אוקטובר, 2013).

(3) מסמכים שונים שנכתבו על ידי הלשכה הסטטיסטית של ניו זילנד מביאים המלצות על פיתוח סטטיסטיקה בנושא ועומדים על חשיבות ההבחנה בין משפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד לבין משפחות משולבות (Statistics New Zealand, 2007).

הפקת הנתונים במדינות השונות מתבססת על אחת משלוש שיטות עיקריות:

1. שימוש בשדה "יחס קרבה" – בין אם מדובר במטריצת יחסי קרבה או ביחס קרבה מפורט

לאדם להתייחסות. שיטה זו נהוגה במדינות רבות, דוגמת ארה"ב (United States census)

(bureau, 2012), שווייץ (מסר אישי, 17, ספטמבר, 2013), אירלנד (Lunn & fahey,)

⁴ פרק זה עוסק בסטטיסטיקה רשמית בלבד המופקת בלשכות הסטטיסטיות של המדינות.

⁵ הבדיקה נעשתה באמצעות חיפוש באתרי הלשכות הסטטיסטיות של המדינות, ובעיקר באמצעות בירור מול לשכות סטטיסטיות של מדינות אלה על ידי פנייה בדואר האלקטרוני בנושא.

2011) ואסטוניה (מסר אישי, 6, נובמבר, 2013). בארה"ב היות ויחס הקרבה הוא יחס קרבה לאדם להתייחסות, אומדן המשפחות המשולבות הוא אומדן חסר, מפני שהוא אינו כולל את אלו שבהן האדם להתייחסות הוא ההורה הביולוגי של הילד ובן/בת הזוג של האדם להתייחסות הוא ההורה השלוב. (United States census bureau, 2013).

2. בחלק קטן מהמדינות, הנתונים מבוססים על קבצים מנהליים. הקושי העיקרי בקבצים מנהליים הוא שהם חסרים מידע על קשרים זוגיים שאינם ממוסדים. בשוודיה, לדוגמה, זיהוי משפחות משולבות מתבצע רק עבור בני זוג הנשואים זה לזה או אם יש להם ילד משותף אחד לפחות (מסר אישי, 14, אוקטובר, 2013). כלומר, הוא אינו כולל את המשפחות המשולבות בראשם זוג הגר יחד ללא נישואין, ולכן הוא אומדן חסר. לעומת זאת, בפינלנד מסיקים מהמקור המנהלי על קשרי זוגיות ללא נישואין באם באותה כתובת רשומים גבר ואישה בני 18 ומעלה שלא רשומים להם בעל/אישה באותה כתובת, בתנאי שעונים לפחות על אחד מהתנאים הבאים: (1) הפרש הגילים ביניהם אינו עולה על 15 שנים והם אינם אחים; (2) יש להם ילד משותף (Statistics Finland, 2013). אומדן זה אינו כולל זוגות חד מיניים.

3. דרך שאלה ישירה – לדוגמה בפורטוגל שואלים על כל ילד "האם גר עם אביו?" ו"האם גר עם אימו?" (מסר אישי, 16, אוקטובר, 2013).

במדינות שונות נערכות הבחנות שונות בין סוגים שונים של המשפחות המשולבות. בקנדה נערכת הבחנה בין משפחות משולבות "פשוטות" (המכונות גם step families) ו"מורכבות" (המכונות גם blended families). במשפחות המשולבות ה"פשוטות" כל הילדים הם ילדים ביולוגיים (/מאומצים) של אחד מבני הזוג בלבד, שלידתם קדמה להיווצרות הקשר הנוכחי, ואילו ב"מורכבות" יש לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו (שאינם ילדים משותפים) או יש לאחד מבני הזוג לפחות ילדים ביולוגיים משלו ובנוסף יש ילדים משותפים לשני בני הזוג.

המשפחות המשולבות ה"מורכבות" היוו 41% מהמשפחות המשולבות בקנדה (Statistics Canada, 2012) ו-47% מהמשפחות המשולבות בפינלנד (Statistics Finland, 2012).

באוסטרליה מחולקות המשפחות המשולבות לכאלו שאין כוללות ילדים משותפים לשני בני הזוג (המכונות step families) ולכאלו הכוללות ילד אחד לפחות שהוא ילד משותף לשני בני הזוג (מכונות blended families) (Australian Bureau of Statistics, 2011). 48% מהמשפחות המשולבות באוסטרליה כוללות גם ילדים משותפים לשני בני הזוג.

סלובניה מציגה נתונים על משפחות משולבות בהן הקשר הקודם הסתיים כתוצאה ממותו של בן הזוג הקודם ומשפחות משולבות שנוצרו עקב גירושין או כמעבר ממשפחה חד הורית⁶ (Statistical Office of the Republic of Slovenia, 2011). ב-2011 המשפחות מהסוג הראשון היוו החלק העיקרי במשפחות המשולבות בסלובניה (78%).

⁶ מלבד סלובניה, לא מצאתי במדינות אחרות נתונים לגבי מצבו המשפחתי של ההורה הביולוגי לפני הקשר הנוכחי.

בקנדה בכ-50% מהמשפחות המשולבות⁷ בני הזוג גרים יחד ללא נישואין, בהשוואה ל-14% מהמשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד. אחוז המשפחות הכוללות בני זוג לא-נשואים גבוה יותר במשפחות משולבות "פשוטות" בהשוואה למשפחות משולבות "מורכבות" (54%-ו-44%, בהתאמה). בממלכה המאוחדת ב-43% מהמשפחות המשולבות בני הזוג גרים יחד ללא נישואין, בהשוואה ל-14% מהזוגות עם ילדים משותפים בלבד (מסר אישי, 5, נובמבר, 2013).

כל ילד עשירי מתחת לגיל 15 במשקי הבית הפרטיים בקנדה גר במשפחה משולבת, כש-63% מילדים אלה חיו עם הורה ביולוגי אחד בלבד, והיתר היו ילדים משותפים לשני בני הזוג במשפחות המשולבות. באירלנד כמחצית מהילדים (עד גיל 21) במשפחות המשולבות חיו עם הורה ביולוגי אחד בלבד, ובאסטוניה 54% מהילדים (מסר אישי, 6, נובמבר, 2013).

הילדים במשפחות המשולבות גרים לרוב עם אימם הביולוגית ועם בן זוגה, שוודיה -83% מהילדים, שווייץ -85%, נורבגיה ודנמרק -86%, הולנד -90% ואסטוניה 93%⁸. היתר גרים עם אביהם הביולוגי ובת זוגו.

באירלנד 26% מהילדים עד גיל 20 במשפחות המשולבות חיו עם זוג הורים בקוהביטציה, בהשוואה ל-7% מהילדים במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד (Lunn & Fahey, 2011).

3.3 המצב בישראל ותרומתה האפשרית של העבודה הנוכחית

בלכר-פריגת והקר (2011) וצבר בן-יהושע וצבר (2012) הצביעו על החיסרון של נתונים סטטיסטיים בנושא בישראל. גם ינובסקי (2006) טענה כי "עשרות אלפי משפחות חורגות, נבלעות סטטיסטית בין עשרות אלפי הזוגות הנשואים". ברגר (1994) העריך שכל שנה נוספות למשפחות המשולבות בישראל כאלף משפחות נוספות. אולם, לא זאת בלבד שמדובר בהערכה בלבד, לא ניתן לדעת מלכתחילה כמה משפחות כאלה יש.

החוסר של נתונים סטטיסטיים בנושא נעשה בולט יותר לאור ההערכה שמספרן של המשפחות המשולבות, כמו גם חלקן באוכלוסייה, עולה במשך השנים. הערכה זו נתמכת על ידי נתונים המצביעים על עלייה בשיעור הגירושין ובשיעור הנישואים בנישואין שניים או יותר מכלל הנישואים. לדוגמה, שיעור הגירושין באוכלוסייה היהודית עלה בין השנים 1970 ו-2010 מ-0.9 ל-1.8 (למ"ס, 2013). אחוז הזוגות היהודים שנישאו בהם אחד מבני הזוג לפחות אינו רווק עלה מ-11.2% ב-1970-1974 ל-13.7% ב-2010. מלבד זאת, היקפה של תופעת הקוהביטציה הולך וגדל, כשיעור הגרים בקוהביטציה שהיו נשואים בעבר עמד בשנת 2010 על כ-36% (למ"ס, 2012).

בישראל, על אף חשיבותם של נתונים סטטיסטיים כמותיים באשר להיקף התופעה, ועל אף ההערכה שמספר המשפחות הללו הולך ועולה, לא פורסמו עד כה נתונים כאלה. לכן, התרומה החשובה של מחקר זה היא בכך שהוא מביא לראשונה נתונים סטטיסטיים באשר להיקפן של המשפחות

⁷ בקנדה משפחות משולבות מוגדרות עם ילדים עד גיל 24.

⁸ שוודיה: Statistics Sweden, 2013; שווייץ: מסר אישי, 30, ספטמבר, 2013; נורבגיה: Statistics Norway, 2013; דנמרק: Statistics Denmark 2013; הולנד: Statistics Netherlands, 2013; אסטוניה: מסר אישי, נובמבר, 6, 2013.

המשולבות היהודיות והאחרות בישראל⁹. נתונים אלה עשויים לעניין קובעי מדיניות ומקבלי החלטות בעיקר בנושאי רווחה של בני המשפחה בכלל, ושל הילדים במשפחות אלה בפרט.

התרומה השנייה של עבודה זו נעוצה בכך שהיא תאפשר לראשונה לזהות את המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בישראל ולבחון את חלקן מתוך כלל המשפחות של זוגות עם ילדים בישראל. כיום, בסטטיסטיקה הרשמית שמפרסמת הלמ"ס בנושא משפחות, מוצגות המשפחות של זוגות עם ילדים כמקשה אחת, ללא הפרדה בין משפחות של זוגות הגרים עם ילדים משותפים לבני הזוג בלבד, המהווים בדרך כלל מבנה משפחה מסורתי¹⁰, לבין משפחות משולבות המהוות מבנה משפחה מודרני (לדוגמה, למ"ס, 2010). חשוב להפריד את המשפחות המשולבות מכלל הזוגות עם ילדים היות ומשפחות אלה הן בעלות מאפיינים ייחודיים כמו עמימות תפקידים במשפחה, ומתח וקונפליקטים רבים יותר (אררה, 1994; כץ ופרס, 1996).

תרומה שלישית של העבודה היא בבסיס הנתונים שנבנה בה. בסיס נתונים זה (או בסיס נתונים שייבנה בעתיד בהתבסס על השיטה המוצעת בעבודה) יכול להוות מקור למחקרים איכותניים בנושא המשפחות המשולבות והילדים במשפחות אלה.

בישראל, יישום המלצות ועידת הסטטיסטיקאים האירופאים שהובאו לעיל (UNECE, 2006), יחייב הכנסת שינויים באיסוף הנתונים בשטח. האפשרויות המועדפות עליהן המליצה הוועידה לצורך זיהוי המשפחות המשולבות הן באמצעות מטריצת יחסי קרבה (מלאה, או חלקית). בישראל לא נעשה שימוש במטריצה לצורך איסוף יחסי קרבה באף אחד מהסקרים. השיטה נבחרה לקראת מפקד 2008 אך הוחלט שלא להשתמש בה. אפשרות נוספת שהוצעה מיועדת למדינות שיחס הקרבה הנאסף בהן הוא יחס קרבה לאדם להתייחסות בלבד. עבור מדינות כאלה, הוצע כי בשאלת יחס קרבה בשאלון במקום בן/בת יופיעו שלושה אופנויות שונות: ילד של האדם להתייחסות ובן/בת זוג / ילד של האדם להתייחסות בלבד / ילד של בן/בת הזוג של האדם להתייחסות. מלבד הסירבול בהוספת שלושת האופנויות המפורטות הנ"ל במקום אופנות פשוטה אחת הקיימת כיום, ייתכן שהוספתן עלולה אף לעורר התנגדות בקרב המשיבים בשל תחושת פגיעה בצנעת הפרט.

בלמ"ס במפקדים ובסקרים השונים נהוג לאסוף יחס קרבה לאדם להתייחסות בלבד, וכן האופנות "בן/בת" אינה מפורטת כפי שהוצע. שימוש בשדה זה לצורך איתור משפחות משולבות, ללא שימוש בנתונים אחרים יביא לאומדן חסר של המשפחות המשולבות, כפי שנעשה כיום בארה"ב (United States census bureau, 2013). זאת מפני שכאשר האדם להתייחסות הוא ההורה הביולוגי, יחס הקרבה לא יאפשר לזהות את המשפחה כמשפחה משולבת.

אפשרות אחרת שהובאה בהמלצות הוועידה נועדה למדינות בהן המפקד הוא מפקד מנהלי, ולכן הסטטיסטיקה שהן מפיקות בנושא משפחות מבוססת על מקורות מנהליים. למרות שבלמ"ס נבנות "משפחות מנהליות" על סמך מידע מנהלי מהמרשם¹¹, השימוש במשפחות המנהליות נעשה בעיקר לצרכים פנימיים בלמ"ס (כאשר מלכתחילה, המשפחות המנהליות נבנו לצורכי המפקד). בישראל

⁹ בעבודה זו לא נבדקו משפחות משולבות ערביות. לאור שיעור הגירושין הנמוך באוכלוסייה זו, סביר להניח כי בקרב האוכלוסייה הערבית מדובר בתופעה שולית בלבד.

¹⁰ המשפחות של זוגות עם ילדים כוללות, מלבד משפחות משולבות, גם משפחות של זוג הורים ביולוגיים החיים עם ילדיהם המשותפים אך בני הזוג גרים יחד ללא נישואין (מוערך בפחות מ-2%), כאשר מבנה משפחה זה של מגורים משותפים של בני זוג ללא נישואין מהווה גם הוא מבנה משפחה מודרני.

¹¹ בלמ"ס הוגדרו סוגים שונים של משפחות מנהליות: משפחה מנהלית לפי כתובת, משפחה מנהלית גרעינית ומשפחה מנהלית שקרובה למשק בית (בשטח). ליתר פירוט ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2011 (מסמך פנימי).

הסטטיסטיקה הרשמית בנושא משפחות מבוססת בעיקר על סקר כוח אדם ועל מפקדים אחת לעשור בערך ולא על מידע מנהלי.

מלבד זאת, שימוש במרשם לצורך הפקת נתונים סטטיסטיים על משפחות בכלל ועל משפחות משולבות בפרט עלול להיות בעייתי, לאור זאת שהמרשם אינו מכיל קשרי זוגיות שאינם קשרים ממוסדים, ולכן אין בו מידע על משפחות של זוגות הגרים יחד ללא נישואין. כמו כן, היות ולא תמיד יש התאמה בין מקום המגורים בפועל לזה הרשום במרשם (כתוצאה מכך שתושבים אינם מעדכנים את כתובת המגורים שלהם במשרד הפנים), נתוני המרשם לא תמיד משקפים נכונה את הסדרי המגורים של האנשים ואת הרכב המשפחה עימה הם גרים.

לכן, נראה שהדרך הנכונה ביותר להפקת נתונים סטטיסטיים על המשפחות המשולבות בישראל, שתניב את התוצאות הקרובות ביותר למציאות, הינה באמצעות שילוב בין מידע הנאסף בשטח באמצעות מפקדים או סקרים, לבין מידע מנהלי המאפשר לזהות האם הילדים הם ילדים ביולוגיים (כולל ילדים מאומצים) או לא. בעבודה זו הנתונים יופקו באמצעות שילוב בין נתונים מנהליים (מרשם האוכלוסין) לבין נתונים מהשטח - נתוני מפקדים ונתוני סקר כוח אדם (להלן: סכ"א).

הבחירה במפקד לצורך חישוב אומדני משפחות משולבות נעשתה בגלל גודל המדגם הגדול שלו, המאפשר לקבל אומדנים מדויקים יחסית. החישוב יעשה גם על המפקד האחרון (2008) וגם על מפקדים קודמים (1983 ו-1995) על מנת לנסות ללמוד על מגמה. בנוסף, היות וסקר כוח אדם הוא המקור המרכזי לסטטיסטיקה הרשמית השוטפת בנושא משפחות, יופקו אומדנים גם על סמך סכ"א 2012, במטרה לבחון היתכנות של הפקת אומדני משפחות משולבות מסקר זה. האומדנים שיופקו על סמך מפקד 2008 ישמשו גם להערכת טיב האומדנים שיתקבלו מסכ"א.

4. שיטות

4.1 הגדרות

משק בית: אדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד באותה דירה ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. משק בית יכול לכלול משפחה אחת, יותר ממשפחה אחת, או לא לכלול משפחה (משק בית של אדם אחד או קבוצת אנשים ללא קרבה משפחתית).

משפחה: משפחה גרעינית של שני אנשים או יותר החולקים משק בית אחד וקשורים זה לזה כבעל ואישה, כזוג ללא נישואין, או כהורה וילד. משפחה כוללת גם סב ו/או סבתא עם נכדים ללא הוריהם, או אחים הגרים יחד, ללא בני זוג וללא ילדים. נכללות גם משפחות של בני זוג מאותו מין.

יחס קרבה: משתנה המציין את היחס בין הנפשות השונות במשק הבית לבין "נציג משק הבית" (ראה הגדרה להלן). יחס זה יכול להיות צורת קרבה משפחתית (למשל בן/בת, אח/אחות) או אחרת (למשל אינו קרוב משפחה, מטפל). המשתנה מקבל אופניות שונות במקורות הנתונים השונים.

"האדם להתייחסות" / נציג משק הבית / הראשון ברשימה: האדם הרשום ראשון ברשימת האנשים השייכים למשק הבית, ואשר אליו מתייחסים יתר בני משק הבית בשאלת יחס הקרבה.

נציג המשפחה: אחד מבני הזוג במשפחות של זוגות וההורה במשפחות חד הוריות. במשפחות של זוגות כאשר אחד מבני הזוג הוא נציג משק הבית, הוא יהיה גם נציג המשפחה. כאשר שני בני הזוג אינם בראשות משק הבית, נציג המשפחה הוא זה הקרוב יותר לנציג משק הבית. אם לשני בני הזוג יחס קרבה זהה, הגבר הוא נציג המשפחה. שדה זה מכיל גם אופנויות שונות לחברי המשפחה הגרעינית של נציג המשפחה: בן/בת זוג של נציג המשפחה, בן/בת של נציג המשפחה, אח/אחות (במשפחות של אחים) ונכד/ה (במשפחות של סב ו/או סבתא ונכדים). שדה "נציג משפחה" נבנה כיום לסקר כוח אדם בלבד, במסגרת בניית שדות הטיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות, ומשמש לספירת המשפחות ולזיהוי ההורים במשפחות עם ילדים¹².

דתי: 1. במפקדים: במפקד 1983 נשאלו בני משק הבית על דתם. במפקדים של 1995 ו-2008 הדת הושלמה ממרשם האוכלוסין, למעט חסרי תעודת זהות שבמפקד 2008 נשאלו לגבי דתם.

2. בסקר כוח אדם: ראש משק הבית הוא היחיד מבין בני משק הבית הנשאל לגבי דתו, באם לכל בני המשק הבית תעודת זהות ישראלית. הדת של ראש משק הבית נרשמת כדתם של כל בני משק הבית עבור בעלי תעודת זהות ישראלית. בני משק בית שאינם בעלי תעודת זהות ישראלית נשאלים לגבי דתם.

קבוצת אוכלוסייה "אחרים": 1. במפקדים: קבוצה זו מוגדרת כנוצרים לא-ערבים, בני דתות אחרות וללא סיווג דת במשרד הפנים. **2. בסקר כוח אדם:** א. אינם יהודים. ב. גרים ביישובים יהודיים או מעורבים, והגיעו לישראל בשנת 1990 או לאחר מכן.

משפחות יהודיות ואחרות: 1. במפקדים: מוגדרות כמשפחות בהן אחד לפחות מחברי משק הבית שהמשפחה היא חלק ממנו הוא יהודי או "אחר". **2. בסקר כוח אדם:** מוגדרות כמשפחות בהן "נציג המשפחה" (ראה הגדרה לעיל) הוא יהודי או אחר¹³.

משפחות יהודיות: 1. במפקדים: מוגדרות כך שאחד לפחות מחברי משק הבית שהמשפחה היא חלק ממנו הוא יהודי. לכן, נכללות גם משפחות של אחרים בלבד או משפחות מעורבות של יהודים ואחרים. **2. בסקר כוח אדם:** מוגדרות כמשפחות בהן "נציג המשפחה" (ראה הגדרה לעיל) הוא יהודי¹⁴. לכן, נכללות גם משפחות מעורבות של יהודים ואחרים.

ילד: במסגרת עבודה זו, המונח "ילד" מתייחס לילדים עד גיל 17, כלומר מתחת לגיל 18, אלא אם צויין אחרת.

ילד משותף: ילד ביולוגי או מאומץ של שני בני הזוג במשק הבית.

ילד לא משותף: ילד שהוא ילד ביולוגי או מאומץ של אחד מבני הזוג בלבד במשק הבית.

זוג עם ילדים משותפים בלבד: משפחות של זוגות בהן כל הילדים הם ילדים משותפים (ראה להלן) של שני בני הזוג (מכונה לעיתים בספרות intact family).

משפחה משולבת: משפחות של זוגות שיש להם ילד אחד לפחות שאינו ילד משותף של שני בני הזוג, כלומר, הוא ילד ביולוגי (או מאומץ) של אחד מבני הזוג בלבד.

משפחה משולבת "פשוטה": משפחה משולבת בה רק לאחד מבני הזוג יש ילד ביולוגי, אחד לפחות, שאינו ילד משותף לשני בני הזוג, ואין ילדים משותפים לשני בני הזוג.

¹² להרחבה, ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, טיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות בישראל 1999, פרסום טכני מס' 73, ירושלים, תשס"ג-2002.

¹³ זאת בדומה לנהוג בסטטיסטיקה בנושא משפחות המבוססת על סכ"א.

¹⁴ ראה הערה 13.

משפחה משולבת "מורכבת": משפחה משולבת בה יש לשני בני הזוג ילדים ביולוגיים שאינם ילדים משותפים לשני בני הזוג, או שיש לאחד מבני הזוג לפחות ילד/ים ביולוגיים שאינם ילדים משותפים ויש גם ילדים משותפים לשני בני הזוג¹⁵.

הורה ביולוגי: במסגרת עבודה זו המונח הורה ביולוגי מתייחס גם להורה מאמץ.
הורה שלוב: במסגרת עבודה זו, הכינוי "הורה שלוב" יינתן לבן/בת הזוג של ההורה הביולוגי, שבעצמו איננו הורה ביולוגי או הורה מאמץ של הילד.¹⁶
הורה פוטנציאלי: מבוגר בגיל 18 ומעלה הגר עם הילד באותו משק בית, ועל פי יחס הקרבה עשוי להיות ההורה הביולוגי שלו.

מעמד אב/אם: שדה עזר לסיווג משפחות, המציין את היחס בין ההורה לילד במשק הבית. שדה זה מקבל את הערכים: אב/אם ביולוגי, אב/אם לא ביולוגי, לא גר במשק הבית (אין במשק הבית יחס קרבה שעשוי להיות של אב/אם פוטנציאליים) או "לא ידוע".

מעמד ילד במשפחה: שדה עזר לסיווג משפחות, המציין עם אילו הורים הילד גר. שדה זה מקבל את הערכים: ילד עם זוג הורים ביולוגיים, עם הורה ביולוגי ובן זוגו, עם זוג הורים לא ביולוגיים, עם זוג הורים - לא ידוע אם ביולוגיים או לא, עם הורה יחיד, אין במשק הבית הורה פוטנציאלי ו"לא ידוע".

4.2 מקורות הנתונים

בעבודה זו נעשה שימוש במקורות הנתונים הבאים:

1. הקבצים החברתיים-כלכליים של מפקדי האוכלוסין והדיר לשנים 1983, 1995 ו-2008.
2. סקר כוח אדם לשנת 2012.
3. מרשם האוכלוסין.

להלן תיאור קצר של מקורות הנתונים והשדות העיקריים שנעשה בהם שימוש:

1. קבצי ה-SE של מפקדי האוכלוסין (Social Economic Files):
עד למפקד 1995 כוללים קבצים אלה כחמישית ממשקי הבית שנפקדו במפקד וענו על שאלון מורחב שכלל מידע מפורט יותר בנושאים חברתיים, כלכליים ודמוגרפיים נוסף על השאלון הבסיסי עליו ענו כל משקי הבית שנפקדו. עבור מפקד 2008 הקובץ החברתי-כלכלי מורכב ממשקי הבית ומהנפשות שנפקדו בשטח וכולל את תכונותיהם הדמוגרפיות והחברתיות-כלכליות. אלו הם למעשה כשישית מכלל משקי הבית בישראל. שאלוני המפקדים כוללים את שאלת יחס הקרבה בה נשאל כל אחד מבני משק הבית מה היחס בינו לבין נציג משק הבית (ראה הגדרה בסעיף 4.1). השדה יחס קרבה כלל אופנויות מפורטות יותר במפקד 1995 ביחס למפקד 1983, ובמפקד 2008 ביחס למפקד 1995 (ראה נספח א, לוחות 1-3).
2. סקר כוח אדם לשנת 2012: סקרי כוח אדם נערכים על ידי הלמ"ס החל משנת 1954. מטרתו העיקרית של הסקר היא מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בכוח העבודה בישראל, גודלו ותכונותיו, אולם הוא משמש בנוסף מקור לנתונים סטטיסטיים בנושאים נוספים. בסקר נשאלים המשיבים על יחס הקרבה שלהם לנציג משק הבית. על בסיס יחס הקרבה הנאסף בשטח ומשתנים דמוגרפיים

¹⁵ המינוח "פשוטה" ו"מורכבת" נלקח מהמינוח המקביל לו בקנדה (simple, complex). מדינות שונות מכנות משפחות אלה גם כ"step families" ו"blended families", בהתאמה. ראה גם סעיף 3.2.
¹⁶ המונחים "הורה שלוב" ו"הורן" הוצעו באקדמיה ללשון עברית, כתחליף למונח "הורה חורג".

נוספים, מופעל במשרד אלגוריתם המחשב את השדה "יחס קרבה מפורט" (ראה נספח א, לוחות 4-5). שדה זה מתאר גם קשרים בין אנשים במשקי בית מורכבים הכוללים יותר ממשפחה גרעינית אחת ומבחינ, למשל, מי בן זוג של מי במקרה ויש מספר זוגות במשק הבית וכן מקשר בין הורים לילדים. לכן, הוא מאפשר זיהוי טוב למדי של סוגי המשפחות במשקי בית הכוללים מספר משפחות. הודות לגודלו של הסקר, לשאלות הדמוגרפיות הנשאלות בו, ובעיקר לשדה "יחס קרבה מפורט" המחושב בו, הוא משמש המקור העיקרי לנתונים סטטיסטיים שוטפים בנושא משקי בית ומשפחות בישראל. בסקר נאספים גם מספרי הזהות של בני משק הבית. באם לא מצליחים לאסוף את המידע, נעשה ניסיון להשלים אותו במשרד באמצעות קישור עם מרשם האוכלוסין. עד לשנת 2011 קובץ סקר כוח אדם לא כלל רשומות של ילדים עד גיל 14 והמידע עליהם נכלל רק בשדות "ילדים לפרט" בקבוצות גיל שונות. החל ברבעון האחרון לשנת 2011 הסקר עבר מסקר במתכונת רבעונית לסקר במתכונת חודשית ובכך גדל גם מספר משקי הבית המשתתפים בסקר¹⁷ (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2013א). שינוי נוסף שנעשה בסקר עם הפיכתו לסקר במתכונת חודשית הוא שימור המידע שנאסף בסקר על ילדים עד גיל 14 והכללתם כרשומות בקובץ. כלומר, בקובץ נשמר מידע על מספרי הזהות ויחסי הקרבה של הילדים, מה שמאפשר שילוב מידע זה עם מידע מנהלי ממרשם האוכלוסין לצורך זיהוי משפחות משולבות.

3. מרשם האוכלוסין: קובץ ובו מספרי תעודות הזהות של כל תושבי ישראל ומאפיינים דמוגרפיים עיקריים שלהם. בעבודה זו נעשה שימוש בשדות: מספר ת"ז, מספר ת"ז של האב, מספר ת"ז של האם, שם משפחה, שם פרטי, שם אב, שם אם, תאריך לידה, תאריך שינוי מצב אישי וקוד מצב אישי. השימוש במרשם נעשה על מנת לזהות האם הילדים הם ילדים ביולוגיים (כולל מאומצים) של כל אחד משני ההורים, או שהם ילדים ביולוגיים של אחד מההורים בלבד, וההורה השני איתו הם גרים הוא הורה שלוב. בעבודה עשה שימוש בשתי גרסאות של מרשם האוכלוסין¹⁸:

- א. עבור הפקת אומדנים מהמפקדים נעשה שימוש במרשם האוכלוסין המעודכן לאפריל 2010.
- ב. עבור הפקת אומדנים מסקר כוח אדם לשנת 2012 נעשה שימוש במרשם בתושבים המעודכן לאוקטובר 2013.

4.3 תהליך בניית בסיסי הנתונים

4.3.1 תהליך בניית בסיסי הנתונים המבוססים על נתוני המפקדים

בבניית בסיסי הנתונים של כל אחד מהמפקדים, המטרה היתה לסווג את כלל הילדים החיים עם הורה אחד לפחות לסוגי משפחה, ומזה לעבור לסיווג משפחות עם ילדים לפי סוג המשפחה. דבר זה יאפשר לאמוד בצורה מדויקת יותר את חלקן של המשפחות המשולבות מכלל המשפחות עם ילדים. בנוסף, סיווג כלל הילדים יסייע בבקרה על הנתונים שמתקבלים לגבי משפחות משולבות, ויאפשר השוואה בין תכונות ההורים במשפחות משולבות לבין תכונות הורים במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד ובמשפחות חד הוריות.

¹⁷ בשנת 2012 נחקרו בכל חודש כ-9,000 משקי בית (לא כולל מדגמים קבועים).

¹⁸ כל גרסה של מרשם האוכלוסין המעודכנת למועד המאוחר ממועד המפקד/הסקר יכולה לשמש לצורך זיהוי קשרים ביולוגיים של הורים-ילדים.

בתחילה נבחרו מקבצי ה-SE המפקדיים לשנים 1983, 1995 ו-2008 ילדים במשקי בית יהודיים ואחרים של יותר מנפש אחת. מהם נבחרו ילדים בעלי יחסי קרבה שכיחים ביותר, שניתן לקשר אותם ליחסי קרבה של מבוגרים שהם הורים פוטנציאליים במשק הבית. יחסי הקרבה שנבחרו מפורטים בלוח 2. ילדים אלה מהווים 99.8% מכלל הילדים במשקי בית יהודים ואחרים במפקד 2008, 93.9% במפקד 1995¹⁹ ו-99.4% במפקד 1983.

לוח 2: יחסי הקרבה שנבחרו לקובץ הילדים, ויחסי הקרבה של הוריהם הפוטנציאליים (1)

יחס הקרבה של הילד	יחס קרבה של הורה פוטנציאלי I	יחס קרבה של הורה פוטנציאלי II	הערות
בן/בת	הראשון ברשימה (נציג משק הבית)	בן/בת זוג	
קרוב משפחה אחר	הראשון ברשימה (נציג משק הבית)	בן/בת זוג	
הראשון ברשימה	אב/אם גבר	אב/אם אישה	
אח/אחות	אב/אם גבר	אב/אם אישה	1. במפקד 1983 לא קיים יחס קרבה אח/אחות ולכן לא נכלל. 2. עבור יחסי קרבה אלה לא זוהו יחסים של ילד – בן/בת זוג של הורה ביולוגי. ראה עמ' 13.
נכד/נכדה	בן/בת	בן-זוג/בת-זוג של הבן/בת, חתן/כלה	עבור יחסי קרבה אלה לא זוהו יחסים של ילד – בן/בת זוג של הורה ביולוגי. ראה עמ' 13.
אחיין/אחיינית	אח/אחות	גיס/גיסה	1. לא קיים במפקד 1983 בגלל שדה יחס קרבה לא מפורט מספיק 2. עבור יחסי קרבה אלה לא זוהו יחסים של ילד – בן/בת זוג של הורה ביולוגי. ראה עמ' 13.

(1) שמות האופנויות של יחסי הקרבה נלקחו עפ"י שמותיהם במפקדים 2008 ו-1995.

לכל אחד מהמפקדים נבנה קובץ ילדים בגיל 0-17 במשקי בית יהודים ואחרים (ראה הגדרה בפרק הגדרות), כשלכל ילד מצורף מידע עליו מנתוני המרשם, וכן מצורפים נתוני הוריו "הפוטנציאליים" מקובץ ה-SE ונתוני הוריו הביולוגיים מהמרשם (ראה תרשים 1). סך הרשומות בקבצים שנבנו עמד על 217,487 לנתוני 1983, 260,717 לנתוני 1995 ו-249,989 לנתוני 2008.²⁰

בניית הקבצים נעשתה בדרך זו:

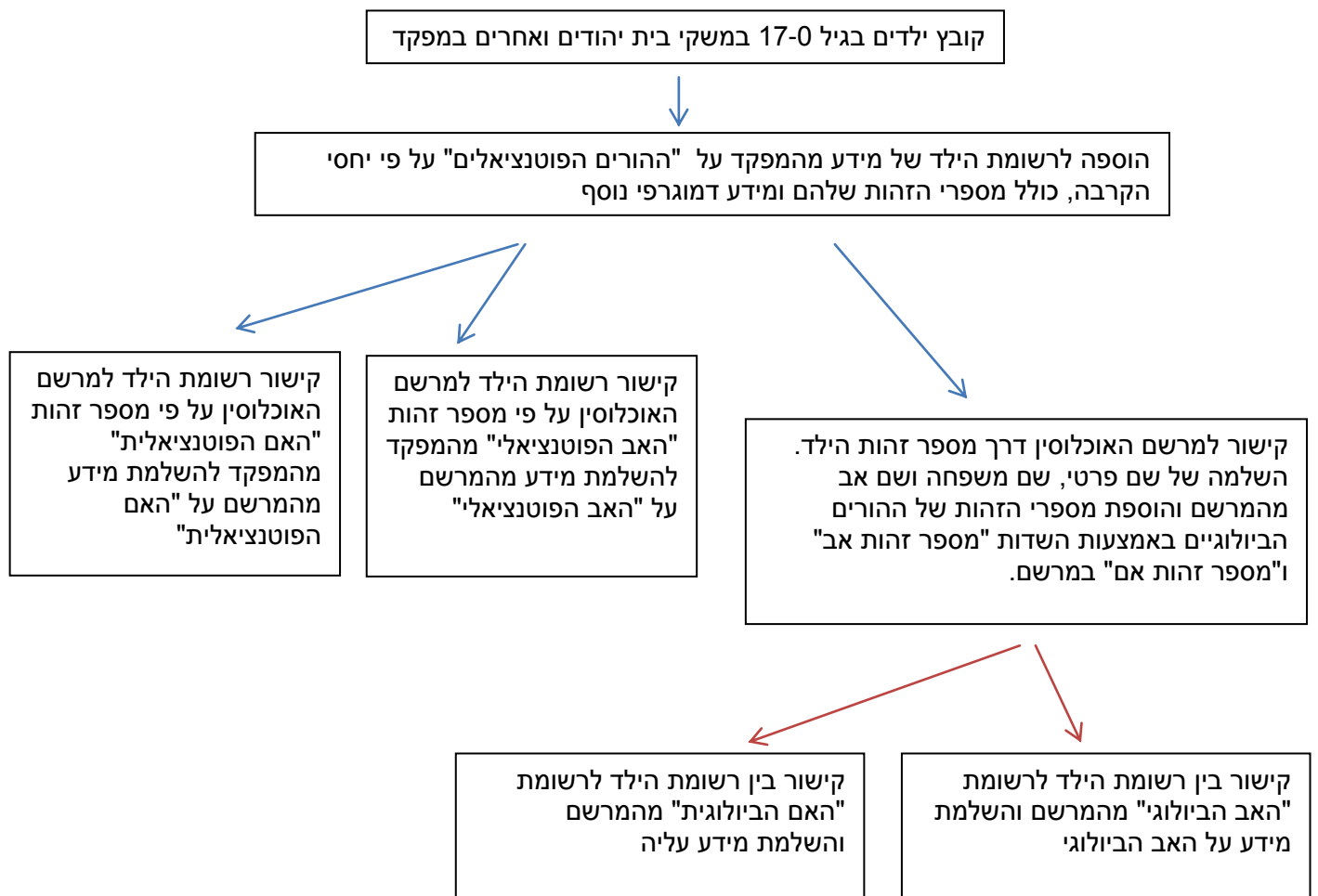
¹⁹ במפקד 1995 כיסוי יחסי הקרבה נמוך בהשוואה לכיסוי במפקדים האחרים. זאת בשל אחוז גבוה יחסית של רשומות ילדים שקיבלו ערך חסר בשדה יחס קרבה במפקד זה (כ-6% מהילדים במשקי הבית היהודיים והאחרים).

²⁰ סך הרשומות נמוך בקובץ 2008 ביחס לקובץ 1995. הסיבה לכך היא שבמפקד 1995 הקובץ החברתי כלכלי כלל 20% מהאוכלוסייה, ואילו במפקד 2008, בקובץ החברתי כלכלי נכללו משקי הבית והפרטים שנפקדו בשטח, אשר היוו 14% מהאוכלוסייה. ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 1998. ראה גם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2011ב.

1. כל ילד במשק הבית במשקי הבית היהודים ובקובץ המפקד קושר לרשומה שלו במרשם האוכלוסין. ממרשם האוכלוסין הושלמו הפרטים: מספר זהות אב, מספר זהות אם, שם משפחה, שם אב ותאריך לידה.
2. מקובץ המפקד מבוגרים (בגיל 18 ומעלה) שעל פי יחסי הקרבה עשויים להיות הוריו של אותו ילד ("הורים פוטנציאליים") קושרו כל אחד לרשומה שלו במרשם, על פי מספר תעודת זהות. מהמרשם הושלמו עבורו הפרטים: תאריך לידה, שם פרטי, שם משפחה, תאריך שינוי מצב אישי, קוד מצב אישי ומספר זהות בן זוג.
3. לכל ילד (מהקובץ שבסעיף 1 לעיל) צורפו נתוני הוריו הפוטנציאליים מקובץ המפקד, בצירוף עם פרטיהם במרשם (מהקובץ בסעיף 2 לעיל).
4. לכל ילד צורפו גם נתוני הוריו הביולוגיים (כולל הורים מאמצים) מהמרשם, באמצעות שימוש בשדות "מספר זהות אב" ו"מספר זהות אם" במרשם. הנתונים שצורפו עבור ההורים הביולוגיים הם: תאריך לידה, תאריך שינוי מצב אישי, קוד מצב אישי ומספר זהות בן זוג.

תרשים 1: תהליך בניית קובץ ילדים הכולל נתוני הורים ביולוגיים ונתוני הורים פוטנציאליים

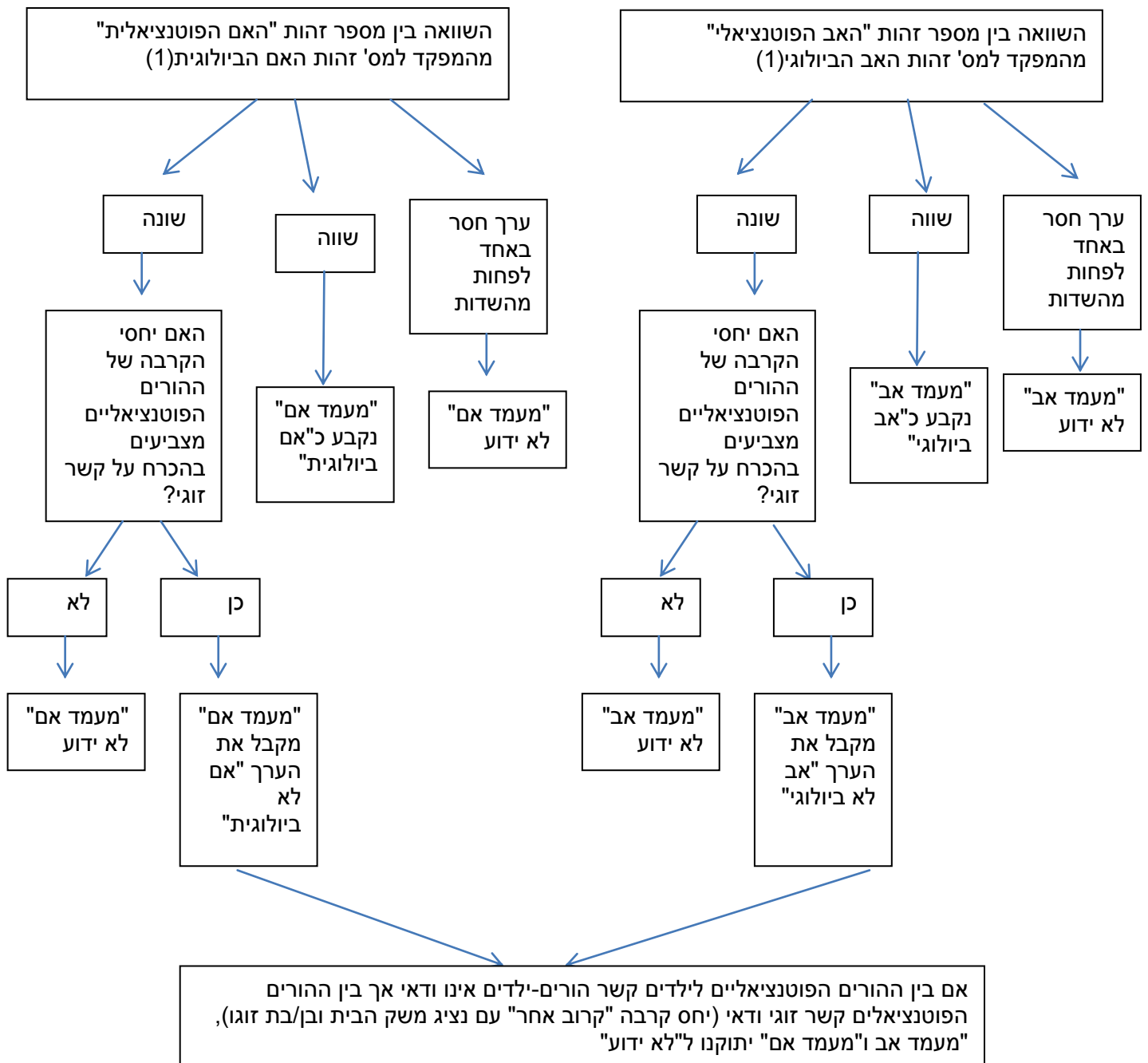
הקבלה זו איפשרה השוואה בין מס' ת"ז של ההורה הפוטנציאלי במפקד לבין מס' ת"ז אב/אם במרשם האוכלוסין עבור רשומת הילד.

במידה ויש כמה נפשות במשק בית שעשויות להיות אב/אם פוטנציאליים, הראשונה שבהן נבחרה להשוואה. סביר שכתוצאה מכך תוצאות סיווג המשפחות שאינן בראשות משק הבית חסרות, ומשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד ובעיקר משפחות חד הוריות לא זוהו וסווגו כסוג משפחה "אחר". אולם, יש להניח כי משפחות משולבות ממילא לא ייטו להתגורר במשקי בית מורכבים של שתי משפחות או יותר, ולכן אי זיהוי משפחות משולבות שאף אחד מחבריהם אינו בראשות משק הבית לא אמור להשפיע על אומדן המשפחות המשולבות באופן משמעותי. זוגות חד מיניים עם ילדים סווגו כיתר הזוגות, כשלצורך העבודה אחד מבני הזוג סווג כ"אב פוטנציאלי" והשני כ"אם פוטנציאלית".

יחסי קרבה של הילדים חולקו לשלוש קבוצות:

1. ילדים במשקי בית שלהם ולמבוגרים במשק הבית יחסי קרבה המגדירים בצורה ברורה קשר שהוא בהכרח קשר הורים-ילדים. אם הגבר/האישה בעלי יחסי קרבה אלה, הם אמורים להיות הורים ביולוגיים או בני/בנות זוג של הורים ביולוגיים. לדוגמה: יחסי הקרבה "בן/בת" בהכרח משוייכים להורים בעלי יחסי קרבה "הראשון ברשימה" ו-"בן-זוג/בת-זוג". כך גם לגבי ילדים שיחס הקרבה שלהם הוא "הראשון ברשימה" או "אח/אחות", המשוייכים בבירור לגבר ולאישה במשק הבית להם יחסי קרבה של "אב/אם".
2. ילדים במשקי הבית שיחסי הקרבה שלהם ושל המבוגרים במשק הבית מצביעים על קשר אפשרי אך לא ודאי של הורים-ילדים, אך בין בני הזוג המהווים הורים פוטנציאליים יחס הקרבה מצביע בהכרח על קשר זוגי. בקטגוריה זו נכלל יחס קרבה "קרוב אחר". חלק מהילדים הגרים עם הורה ביולוגי ובן/בת זוגו קיבלו יחס קרבה זה ביחס לנציג שהוא ההורה השלוב.
3. יחסי קרבה המצביעים על קשרים אפשריים אך לא ודאיים בין הורים וילדים, וגם בין המבוגרים שמהווים הורים פוטנציאליים יחס הקרבה אינו מצביע בהכרח על קשר זוגי. לדוגמה "נכד" יכול להיות ילד של "בן/בת" ושל "בן זוג/בת זוג של הבן או הבת", אך יכול להיות גם שהנכד גר ללא הוריו במשק הבית, ויחסי הקרבה של בן/בת ובני הזוג שלהם אינם הוריו כלל. ייתכן גם שהוא גר עם הוריו ובמשק הבית גרים יותר מזוג אחד של בנים/בנות ובני זוגם, ולא ניתן לדעת לקשר בוודאות בין בני הזוג ואף לא לשייך בוודאות את הנכד להוריו. עבור כל אחת מרשומות הילדים נבנו שדות עזר "מעמד אב" ו"מעמד אם" (ראה הגדרה בפרק "הגדרות", ראה גם תרשים 2). שדות אלה היוו הבסיס לבניית השדה "מעמד ילד במשפחה", המתאר עם אילו הורים הילד גר. סוג המשפחה נקבע על פי "מעמד ילד במשפחה" של כל הילדים במשפחה.

תרשים 2: תהליך בניית השדות "מעמד אב" ו"מעמד אם"

(1) באם אין אב פוטנציאלי במפקד, השדה "מעמד אב" קיבל את הערך "לא גר במשק הבית" (אין במשק הבית הורה פוטנציאלי). כנ"ל לגבי האם.

השדות "מעמד אב" ו"מעמד אם" קיבלו את האופנויות הבאות:

1. "אב ביולוגי"/"אם ביולוגית": באם ערך השדה "מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם זהה ל"מספר תעודת זהות" במפקד של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית", בהתאמה.
2. "אב לא ביולוגי"/"אם לא ביולוגית": באם יחסי הקרבה של ההורים הפוטנציאליים מצביעים בודאות על קשרי זוגיות, וגם ערך השדה "מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם שונה מ"מספר תעודת זהות" במפקד של "האב

הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית", בהתאמה. במקרה הספציפי של יחס קרבה "קרוב אחר", לאחר התהליך הנ"ל נבדק ובאם הן האב הפוטנציאלי והן האם הפוטנציאלית אינם ההורים הביולוגיים, "מעמד אב" ו"מעמד אם" יתוקנו שניהם ל"לא ידוע".

3. "מעמד אב"/"מעמד אם" לא ידוע: באם מתקיים לפחות אחד מהתנאים הבאים:

- א. קיים ערך חסר ב"מספר תעודת זהות" של רשומת הילד במפקד;
- ב. קיים ערך חסר ב"מספר תעודת זהות" במפקד של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית", בהתאמה;
- ג. קיים ערך חסר ב"מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם, בהתאמה;
- ד. יחסי הקרבה מצביעים על קשרים אפשריים אך לא הכרחיים בין הורים וילדים, וביחסי קרבה אלה לא זוהו הורים ביולוגיים:

▪ עבור יחס קרבה "קרוב אחר" (מהקבוצה השנייה לעיל) באם ההורים הפוטנציאליים סווגו שניהם כהורים לא ביולוגיים, השדות "מעמד אב" ו"מעמד אם" יתוקנו שניהם ל"לא ידוע" (ראה גם סעיף 2 לעיל).

▪ עבור יחסי קרבה מהקבוצה השלישית לעיל - ילדים עבורם יחסי ילד-הורה אינם ודאיים, וגם בין ההורים הפוטנציאליים יחס הקרבה אינו מצביע בודאות על קשר זוגי, באם ערך השדה "מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם שונה מ"מספר תעודת זהות" במפקד של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית", בהתאמה. סביר להניח כי הדבר מפחית בעיקר מאומדן המשפחות החד הוריות, כשחלק מהחיים במשפחות חד הוריות סווגו כ"אחרים".

4. אב/אם "לא גר/ה במשק הבית": באם אין יחס קרבה של "אב פוטנציאלי"/"אם פוטנציאלית", בהתאמה.

בנספח ב, לוח 1 מוצגות התפלגות הסיבות העיקריות ל"לא ידוע" בכל אחד מהמפקדים.

במקרים של "לא ידוע" מהסוגים השני והשלישי לעיל, נעשה ניסיון להשלים עבורם מידע באחת מהדרכים הבאות:

1. השלמה לפי תאריכי לידה – אם לא ידוע מספר ת"ז של האב הפוטנציאלי או האם הפוטנציאלית במפקד, אך תאריך הלידה שלהם במפקד ידוע, תאריכי הלידה של האב הביולוגי/האם הביולוגית מהמרשם הושוו עם תאריכי הלידה של האב/האם הפוטנציאליים במפקד. באם הם זהים לחלוטין (שנה, חודש ויום), האב/האם הפוטנציאליים במפקד סווגו כאב/כאם ביולוגיים. תהליך זה לא בוצע על נתוני מפקד 1983 היות ובו לא נאסף תאריך לידה מדויק (אין שדה "יום לידה" ואף "חודש לידה" אינו מפורט אלא מקובץ).

2. השלמה לילדים שנולדו לאחר שנת הנישואין של הזוג – ההנחה היא שילדים שנולדו לאחר נישואי הזוג הם ילדים משותפים של בני הזוג. כך, השלמה זו הגדילה את אומדן המשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד, על חשבון ה"לא ידוע".

בתחילה, נעשה ניסיון להשלים על פי שנת הנישואין של בני הזוג כפי שדווחה במפקד. כדי לבדוק את תקפות ההנחה נבדק כמה מבין הילדים שסווגו כילדים הגרים עם הורה ביולוגי ובן זוג, נולדו לאחר שנת הנישואין של הזוג. נמצא כי במפקד 2008 רק 90% מילדים אלה נולדו לפני שנת הנישואין או במהלכה, ואילו 10% מהם נולדו לאחר שנת הנישואין כפי שדווחה במפקד. לכן, הוחלט לנסות לעשות שימוש ב"תאריך שינוי מצב אישי" של בני הזוג מהמרשם, כך שכאשר בני הזוג נשואים ותאריך שינוי מצב אישי שלהם זהה, זהו בעצם תאריך הנישואין שלהם. כאשר תאריך הלידה של הילד הוא אחרי תאריך הנישואין, הילד סווג כילד משותף. לבדיקה, נבדק כמה מבין הילדים שסווגו כילדים הגרים עם הורה ביולוגי ובן/בת זוג נולדו לפני שנת הנישואין של הזוג, והאחוז עמד על 99.8% ב-2008 וב-1995, ועל 98.4% ב-1983. השלמה זו בוצעה עבור "לא ידועים" מהסוג השלישי.

3. השלמה לפי שמות: אם "מספר זהות אב" עבור רשומת הילד במרשם לא ידועה, נעשה ניסיון להשלים מידע על האב באמצעות השוואה בין השמות של האב הפוטנציאלי ושל האב הביולוגי. באם קיים "שם אב" עבור רשומת הילד במרשם, והוא זהה לשם פרטי במרשם של האב הפוטנציאלי מהמפקד וגם "שם משפחה" עבור רשומת הילד במרשם זהה לשם המשפחה במרשם של האב הפוטנציאלי מהמפקד אזי הגבר במשק הבית שחשוד כהורה פוטנציאלי מסווג כאב הביולוגי. באם גם השם הפרטי שונה וגם שם המשפחה שונה הוא יסווג כהורה שלוב. אחרת, באם אחד השמות לא ידועים או באם שם פרטי זהה אך שם משפחה שונה או להיפך, שדה "מעמד אב" יישאר "לא ידוע". זאת כדי שלא לסווג בטעות כהורים שלובים הורים ביולוגיים ששמן מופיע בוריאציה שונה. השלמה לפי שמות לא נעשתה לאמהות היות וההנחה כי שם משפחה של האם הביולוגית זהה לשם המשפחה של הילד בעייתית יותר.

נספח ג מציג את מספר ואחוז ה"לא ידועים" בשדות "מעמד אב" ו"מעמד אם" במפקדים השונים ואת מספר ואחוז ה"לא ידועים" לאחר כל אחת מהשלמות הלא ידועה. מהנתונים עולה כי ההשלמות הקטינו רק במעט את היקף ה"לא ידוע".

על סמך השדות "מעמד אב" ו"מעמד אם" נבנה שדה "מעמד ילד במשפחה", המציין עם אילו הורים הילד גר.

"מעמד ילד במשפחה" קיבל את האופנויות הבאות:

1. ילד עם זוג הורים ביולוגיים
2. ילד עם הורה ביולוגי ובן/בת זוג
3. ילד עם זוג הורים לא ביולוגיים
4. ילד עם הורה יחיד
5. ילד עם זוג הורים, לא ידוע אם ביולוגיים או לא – באם יחסי הקרבה הם יחסי קרבה מובהקים של הורים-ילדים, וגם בין ההורים יחסי הקרבה מצביעים בהכרח על קשר זוגי
6. אין במשק הבית הורה פוטנציאלי
7. לא ידוע

סוג המשפחה נקבע על פי ערכי השדה "מעמד ילד במשפחה" של כל הילדים במשפחה. סוג המשפחה קיבל את האופנויות הבאות:

1. זוג עם ילדים משותפים בלבד - אם כל הילדים במשפחה הם ילדים משותפים של שני בני הזוג, כלומר, כולם סווגו בשדה "מעמד ילד במשפחה" כילדים עם זוג הורים ביולוגיים.
2. משפחה משולבת – אם לפחות ילד אחד במשפחה סווג כילד הגר עם הורה ביולוגי ובן/בת זוגו.
3. זוג עם ילדים – לא ידוע: אם אין ילדים שסווגו כגרים עם הורה ביולוגי ובן זוגו, ויש ילד אחד לפחות שסווג בשדה "מעמד ילד" כ"לא ידוע", וגם אחד מהשניים: א. ילד אחד לפחות שסווג כילד משותף לשני בני הזוג; ב. ילד אחד לפחות שסווג כילד עם זוג הורים (על פי יחסי הקרבה), לא ידוע אם ביולוגיים או לא.
4. הורה יחיד – אם יש ילדים שסווגו כגרים עם הורה יחיד.
5. אחר (משפחות של אחים / סב ו/או סבתא ונכדים / זוג עם ילדים לא ביולוגיים): אם אין ילדים שסווגו כגרים עם זוג הורים ביולוגיים, עם הורה ביולוגי ובן/בת זוגו או עם הורה יחיד וגם אחד מהשניים: א. יש ילדים שסווגו כגרים עם זוג הורים לא ביולוגיים; ב. יש ילדים שסווגו כילדים ללא הורה פוטנציאלי במשק הבית.
6. לא ידוע: אם כל הילדים במשק הבית סווגו כ"לא ידוע" בשדה "מעמד ילד במשפחה" (בפרק התוצאות מוצג ה"לא ידוע" כצירוף של אופנות זו ואופנות 3 לעיל, כשמתוכו מוצגת בנפרד גם אופנות 3).

4.3.2 תהליך בניית בסיס הנתונים המבוסס על נתוני סקר כוח אדם לשנת 2012

עבור נתוני סכ"א נבנית בתחום דמוגרפיה בלמ"ס טיפולוגיה של משקי בית ומשפחות, במסגרתה נבנים, בין השאר, משתנים המסווגים את משקי הבית והמשפחות לסוגים (ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2002). בתהליך בניית הטיפולוגיה מזהות משפחות גם במשקי בית בהם יותר ממשפחה גרעינית אחת, וכך מתאפשרת הפקת סטטיסטיקה ברמת משפחות. בעבודה זו נעשה שימוש בחלק משדות הטיפולוגיה של המשפחות. השדות העיקריים בהם נעשה שימוש הם "סוג משפחה" המאפשר לזהות את הרשומות השייכות למשפחות של זוגות עם ילדים (עד גיל 17), "מספר משפחה במשק הבית" המאפשר להבחין אילו מהנפשות במשק הבית משתייכות לאותה משפחה ו"נציג המשפחה" (ראה פרק 4.1: הגדרות). השימוש בשדות אלו תרם לכך שתהליך בניית בסיס הנתונים עבור נתוני סקר כוח אדם היה פשוט מזה שנעשה עבור המפקדים.

מנתוני סכ"א 2012 נבנה קובץ ילדים בגיל 0-17, הכולל את פרטי הילדים, פרטי הוריהם הפוטנציאליים מסכ"א, ופרטי הוריהם הביולוגיים במרשם.

לצורך בניית הקובץ נעשה שימוש בשתי טבלאות של סכ"א:

1. טבלת סכ"א הכוללת את שדות הטיפולוגיה: הטבלה כוללת רשומות בגיל 15 ומעלה השייכות לאוכלוסיית הסקר ומשתתפות בעיבודים הסופיים. טבלה זו אינה כוללת ילדים עד גיל 14, נפשות שאינן שייכות לאוכלוסיית הסקר או שנמחקו מהטבלה הסופית מסיבות שונות. טבלה זו משמשת את תחום דמוגרפיה בלמ"ס להפקת אומדני משקי בית ומשפחות.

2. טבלת סכ"א המקורית, הכוללת גם ילדים מתחת לגיל 15, נפשות שאינן שייכות לאוכלוסיית הסקר ונפשות נוספות שנמחקו מהקובץ הסופי. טבלה זו משמשת לבניית שדות הטיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות, אך אינה כוללת שדות אלו.

בניית הקובץ נעשתה בדרך זו:

1. מטבלת סכ"א הכוללת את שדות הטיפולוגיה נלקחו רק ההורים הפוטנציאליים (נציג המשפחה ובן/בת זוג) במשפחות של זוגות עם ילדים עד גיל 17 (על פי השדה "סוג משפחה").
  2. נתוני ההורים הפוטנציאליים אוחדו לרשומה אחת, הכוללת את פרטי הגבר ואת פרטי האישה בזוגות. במידה והזוג חד מיני, אחד מבני הזוג סומן שרירותית כ"גבר" והשני כ"אישה".
  3. מטבלת סכ"א הכוללת את שדות הטיפולוגיה נלקחו רשומות בני 15-17 במשפחות של זוגות עם ילדים עד גיל 17, ומוזגו עם נתוני הוריהם הפוטנציאליים בסכ"א. זאת על פי מפתח של משקי בית בסכ"א בצירוף השדה "מספר משפחה במשק הבית". כך התקבל קובץ המכיל רשומות ילדים בגיל 15-17 (במשפחות של זוגות עם ילדים) הכוללות גם את פרטי ההורים הפוטנציאליים בסכ"א.
  4. מטבלת סכ"א המקורית, הכוללת גם ילדים מתחת לגיל 15, נלקחו רשומות בני 0-14 השייכים לאוכלוסיית הסקר ושלא נמחקו מהטבלה הסופית. רשומות הילדים מוזגו גם הם עם קובץ ההורים הפוטנציאליים שתואר בסעיף 2, כאשר "מספר פרט אם" של הילדים מתחת לגיל 14 זהה ל"מספר פרט" של האישה ברשומת ההורים. כך, התקבל קובץ הכולל רשומות ילדים בגיל 0-14 החיים במשפחות של זוגות עם ילדים עד גיל 17, עם פרטי הוריהם הפוטנציאליים בסכ"א.
  5. הקבצים שנבנו בסעיפים 3-4: בני 0-14 עם פרטי הוריהם הפוטנציאליים ובני 15-17 עם פרטי הוריהם הפוטנציאליים חוברו לקובץ אחד, הכולל בעצם ילדים בגיל 0-17 עם פרטי הוריהם הפוטנציאליים. מספר הרשומות בקובץ הוא סך מספר הרשומות בכל אחד מן הקבצים (בני 0-14 ובני 15-17).
  6. רשומות הילדים מוזגו עם מרשם האוכלוסין המעודכן לאוקטובר 2013 על פי תעודת הזהות, על מנת להוסיף את השדות "מספר זהות אם" ו"מספר זהות אב" המתייחסים להורים הביולוגיים/(המאמצים) של הילדים.
- סך הרשומות בקובץ שנבנה הוא 80,217. קובץ זה כולל ילדים במשפחות של זוגות עם ילדים (עד גיל 17) בלבד.
- לאחר מכן, נבנו שדות "מעמד אב" ו"מעמד אם", באמצעות השוואה בין מספרי הזהות של האב/האם הפוטנציאליים בסכ"א לבין מספרי הזהות של האב/האם הביולוגיים מהמרשם. השדות נבנו עבור הילדים במשפחות של זוגות עם ילדים עד גיל 17 וקיבלו את הערכים הבאים:
1. "אב ביולוגי"/"אם ביולוגית": באם ערך השדה "מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם זהה ל"מספר תעודת זהות" בסכ"א של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית", בהתאמה.

2. "אב לא ביולוגי"/"אם לא ביולוגית": באם ערך השדה "מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם שונה מ"מספר תעודת זהות" של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית" בסכ"א, בהתאמה.

3. "מעמד אב"/"מעמד אם" לא ידוע: באם יש ערך חסר ב"מספר זהות אב"/"מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם או ערך חסר ב"מספר תעודת זהות" של "האב הפוטנציאלי"/"האם הפוטנציאלית" בסכ"א, בהתאמה.

על סמך השדות "מעמד אב" ו"מעמד אם" נבנה שדה "מעמד ילד במשפחה", המציין עם אילו הורים הילד גר. השדה מקבל את האופנויות הבאות: ילד עם זוג הורים ביולוגיים, עם הורה ביולוגי ובן זוג, עם זוג הורים לא ביולוגיים ו"לא ידוע".

על סמך השדות "מעמד ילד במשפחה" של כל הילדים במשפחה סווגו המשפחות של זוגות עם ילדים לסוגים:

1. זוג עם ילדים משותפים בלבד - אם כל הילדים במשפחה הם ילדים משותפים של שני בני הזוג.
2. משפחה משולבת – אם לפחות ילד אחד במשפחה סווג כילד הגר עם הורה ביולוגי ובן/בת זוג.
3. זוג עם ילדים לא ביולוגיים – אם כל הילדים במשפחה אינם ילדיהם הביולוגיים של אף אחד מבני הזוג.

4. זוג עם ילדים – לא ידוע: אם אין ילדים שסווגו כגרים עם הורה ביולוגי ובן זוג, ויש ילד אחד לפחות שסווג בשדה "מעמד ילד" כ"לא ידוע", בין אם יש ובין אם אין במשפחה ילדים אחרים שסווגו כילדים המשותפים לשני בני הזוג.

לוח 2 בנספח ב מציג את מספר ואחוז הזוגות עם ילדים, שסווגו כ"זוגות עם ילדים, לא ידוע" (לא ידוע האם הילדים משותפים או של אחד מבני הזוג), לפי סיבה.

5. תוצאות

5.1 אומדני משפחות משולבות באוכלוסיית היהודים והאחרים בישראל לשנת 2008²¹

כפי שהוזכר, עבור נתוני המפקדים, סווגו כלל המשפחות היהודיות והאחרות עם ילדים על פי סוגים²². לוח 3 מציג את תוצאות הסיווג. מספר המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בישראל עמד ב-2008 על כ-21.6 אלף משפחות, מתוכן 20.4 אלף משפחות יהודיות (94%, לאומדני המשפחות היהודיות ראה נספח ד). המשפחות המשולבות היו כ-2.8% מהמשפחות היהודיות והאחרות עם ילדים וכ-1.5% מכלל המשפחות היהודיות והאחרות בישראל²³. חלקן היחסי של המשפחות המשולבות בישראל נמוך יחסית לחלקן במדינות ה-OECD שנבדקו (ראה תרשים 3).

לוח 3: משפחות יהודיות ואחרות עם ילדים עד גיל 17 לפי סוג משפחה 2008

אלפים	אחוזים	
782.1	100.0	סך הכל
652.5	83.4	זוג עם ילדים משותפים בלבד
21.6	2.8	משפחה משולבת – סך הכל
10.7	1.4	משפחה משולבת "פשוטה"
10.8	1.4	משפחה משולבת "מורכבת"
10.3	1.3	מזה: עם ילדים משותפים
96.0	12.3	הורה יחיד
4.1	0.5	אחר (1)
7.9	1.0	לא ידוע
4.6	0.6	מזה: זוג עם ילדים (2)

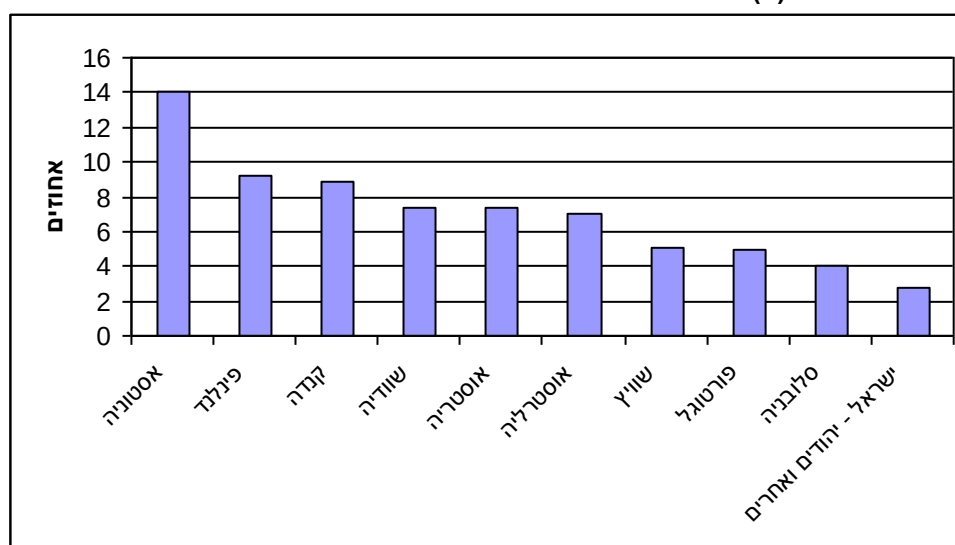
(1) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים (ייתכן שאלו משפחות אומנה, או שגיאות ביחסי קרבה).
 (2) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

²¹ לאומדני משפחות משולבות באוכלוסייה היהודית ראה נספח ד.

²² במפקד 2008 נבנתה טיפולוגיה של משקי בית לפי סוג, הכוללת גם סיווג של משפחות במשקי בית של משפחה אחת בלבד לפי סוגים. התוצאות שהתקבלו בעבודה זו הושוו עם תוצאות הטיפולוגיה שנבנתה ביחידת המפקד ונמצאו דומות, למעט העובדה שבעבודה זו סווגו גם משפחות שגרו עם אנשים או משפחות נוספות במשק הבית.

²³ חישוב אחוז המשפחות היהודיות והאחרות המשולבות מתוך כלל המשפחות היהודיות והאחרות בישראל מסתמך על אומדני סוגי המשפחות של זוגות ללא ילדים ושל משפחות עם ילדים בגיל 18 ומעלה מסכ"א (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2010).

תרשים 3: אחוז משפחות משולבות מתוך כלל המשפחות עם ילדים מתחת לגיל 18 במדינות שונות ב-OECD (1)

(1) בקנדה - משפחות עם ילדים עד גיל 24. אוסטריה: נתוני 2012. אסטוניה, סלובניה, קנדה, פורטוגל, שווייץ: 2011. אוסטרליה: 2010. ישראל, פינלנד, שוודיה: 2008.

שתי הקבוצות העיקריות של משפחות משולבות באוכלוסיית היהודים והאחרים הן משפחות בהן הילדים הם ילדים ביולוגיים של האישה בלבד, ללא ילדים משותפים וללא ילדים של האב (כ-9,000 משפחות, 42% מהמשפחות המשולבות) ומשפחות בהן מלבד הילדים הביולוגיים של האישה יש לבני הזוג גם ילדים משותפים (כ-8,000 משפחות, 39% מהמשפחות המשולבות. ראה לוח 4).

לוח 4: משפחות משולבות יהודיות ואחרות לפי הרכב הילדים במשפחה 2008

סך הכל	אלפים	אחוזים
21.6	100.0	
משפחות משולבות "פשוטות" – סך הכל	10.7	49.7
ילדים ביולוגיים לאישה בלבד	9.1	42.1
ילדים ביולוגיים לגבר בלבד	1.6	7.6
משפחות משולבות "מורכבות" – סך הכל	10.8	50.3
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו, ללא ילדים משותפים	0.6	2.7
לאישה ילדים ביולוגיים משלה וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	8.4	38.8
לגבר ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	1.4	6.4
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	0.5	2.4

כמחצית מהמשפחות המשולבות היהודיות והאחרות הן משפחות משולבות "פשוטות", בהן לאחד מבני הזוג בלבד יש ילדים ביולוגיים משלו ואין ילדים משותפים לשני בני הזוג. המחצית השנייה הן משפחות משולבות "מורכבות" בהן יש "אחים חורגים" או "אחים למחצה". כמעט מחצית מהמשפחות המשולבות כוללות גם ילדים משותפים לשני בני הזוג (48%), המשפחות הכוללות ילדים משותפים של שני בני הזוג מהוות הרוב המכריע של המשפחות המשולבות ה"מורכבות", כאשר משפחות בהן

לכל אחד מבני הזוג יש ילדים ביולוגיים שאינם משותפים מהוות המיעוט של משפחות אלה. משפחות בהן לכל אחד מבני הזוג יש ילדים ביולוגיים משלהם ובנוסף יש ילדים משותפים הגרים כולם יחד באותו משק בית נדירות יחסית.

בכ-13.1 אלף משפחות משולבות יהודיות ואחרות בני הזוג נשואים זה לזה, ובכ-8.5 אלף משפחות בני הזוג גרים יחד מחוץ למסגרת הנישואין. אחוז הזוגות הגרים יחד ללא נישואין בקרב הזוגות היהודים והאחרים עם ילדים עד גיל 17 היה גבוה פי 20 כמעט בקרב המשפחות המשולבות ביחס לזוגות עם ילדים משותפים בלבד (39% בהשוואה ל-2%). אחוז זה היה גבוה בקרב המשפחות המשולבות ה"פשוטות" ביחס ל"מורכבות" (54% בהשוואה ל-25%). נראה שזוגות הנוטים להביא גם ילד במשותף, נוטים יותר להינשא.

זוגות עם ילדים משותפים בלבד גרים במשקי בית עם יותר נפשות בממוצע מאשר במשפחות המשולבות ה"פשוטות", ועם פחות נפשות מאשר במשפחות המשולבות ה"מורכבות" (ראה לוח 5).

לוח 5: משפחות יהודיות ואחרות עם ילדים לפי סוג המשפחה ומספר נפשות במשק הבית

ממוצע נפשות למשק בית	מספר נפשות במשק הבית					סך הכל (אחוזים)	סך הכל (אלפים)	
	+6	5	4	3	2			
4.5	18.7	25.4	31.4	20.5	4.0	100.0	782.1	סך הכל (1)
4.7	20.5	28.1	33.2	18.2		100.0	652.5	זוג עם ילדים משותפים בלבד
4.5	16.7	24.6	36.0	22.8		100.0	21.6	משפחה משולבת – סך הכל
3.8	6.2	13.5	34.5	45.9		100.0	10.7	משפחה משולבת "פשוטה"
5.1	27.0	35.5	37.5			100.0	10.8	משפחה משולבת "מורכבת"
3.3	5.6	8.1	19.9	34.6	31.7	100.0	96.0	הורה יחיד

(1) סך הכל כולל סוג משפחה "אחר" ו"לא ידוע".

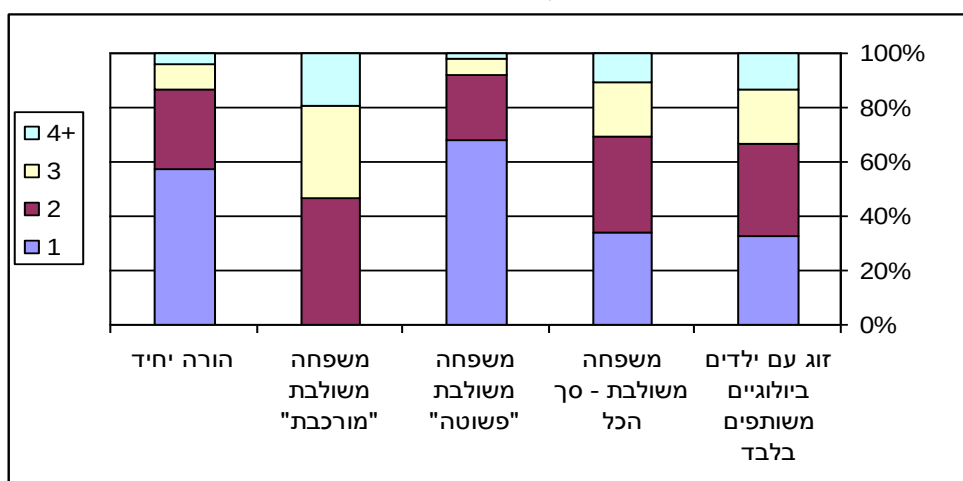
ממוצע ילדים במשפחה, כמו גם התפלגות המשפחות לפי מספר הילדים במשפחה, דומה במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד וסך הכל המשפחות המשולבות. אולם, בזוגות עם ילדים משותפים בלבד יש פחות ילדים בממוצע מאשר במשפחות המשולבות ה"מורכבות" ויותר מאשר במשפחות המשולבות ה"פשוטות" (ראה לוח 6 ותרשים 4).

לוח 6: ממוצע ילדים למשפחה במשפחות יהודיות ואחרות, לפי סוג משפחה 2008

ממוצע ילדים למשפחה	
2.16	סך הכל (1)
2.27	זוג עם ילדים משותפים בלבד
2.15	משפחה משולבת – סך הכל
1.44	משפחה משולבת "פשוטה"
2.84	משפחה משולבת "מורכבת"
1.61	הורה יחיד

(1) סך הכל כולל סוג משפחה "אחר" ו"לא ידוע".

תרשים 4: משפחות יהודיות ואחרות עם ילדים לפי מספר ילדים במשפחה

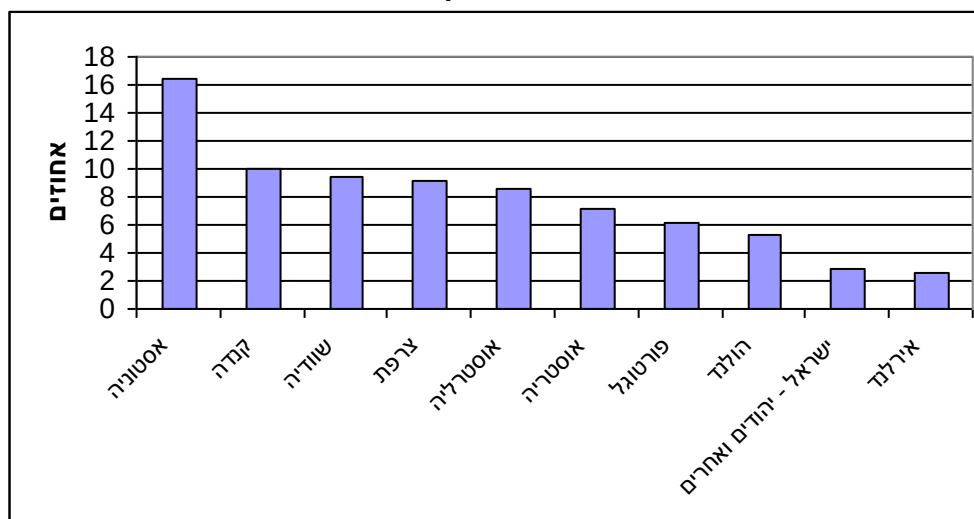
במשפחות המשולבות היהודיות והאחרות חיו ב-2008 כ-47 אלף ילדים. ילדים אלה היוו 2.8% מכלל היהודים והאחרים במשפחות (ראה לוח 7). אחוז זה נמוך יחסית לרוב מדינות ה-OECD שנבדקו (ראה תרשים 5).

לוח 7: ילדים במשפחות יהודיות ואחרות, לפי סוג משפחה 2008

אלפים	אחוזים	
1,704.9	100.0	סך הכל
1,482.2	86.9	זוג עם ילדים משותפים בלבד
47.4	2.8	משפחה משולבת – סך הכל (1)
24.6	1.4	עם האם הביולוגית ובן זוגה
6.2	0.4	עם האב הביולוגי ובת זוגו
15.5	0.9	ילדים משותפים לשני בני הזוג
155.1	9.1	הורה יחיד
6.6	0.4	אחר (2)
13.6	0.8	לא ידוע
9.0	0.5	מזה: זוג עם ילדים (3)

- (1) כולל כאלף ילדים הגרים במשפחות משולבות, אך לא ידוע האם הם ילדים ביולוגיים של האם בלבד, של האב בלבד או ילדים משותפים.
- (2) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים.
- (3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

תרשים 5: אחוז ילדים במשפחות משולבות מתוך כלל הילדים מתחת לגיל 18 במשפחות (1)

(1) בקנדה משפחות עם ילדים מתחת לגיל 15. אוסטרליה: נתוני 2012. אסטוניה, קנדה, פורטוגל: 2011. הולנד, אוסטרליה: 2010. ישראל, שוודיה: 2008. צרפת: 2007. אירלנד: 2006.

שליש מהילדים במשפחות המשולבות היהודיות והאחרות היו ילדים משותפים של שני בני הזוג (15.5% אלף ילדים, 33%). כמחציתם גרו עם האם הביולוגית ובן זוגה (24.6% אלף ילדים, 53%) והיתר עם האב הביולוגי ובת זוגו (6.2% אלף ילדים, 13%).²⁴ מבין הילדים הגרים עם הורה ביולוגי ובן/בת זוגו, 80% גרים עם אימם הביולוגית. אחוז זה נמוך יחסית לשוודיה (83%), שווייץ (85%), נורבגיה ודנמרק (86%), הולנד (90%) ואסטוניה (93%).

במשפחות היהודיות ואחרות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד הילדים צעירים יותר בהשוואה לילדי המשפחות המשולבות - 63% מהילדים במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים הילדים הם מתחת לגיל 10, בהשוואה ל-54% מהילדים במשפחות המשולבות.

בנספח ה מוצג מעקב בין המפקדים אחר ילדי המשפחות המשולבות ויתר המשפחות, וכן נערכת השוואה בין ההישגים הלימודיים של בוגרים שגדלו בילדותם בסוגי משפחות שונים. נמצא קשר בין מספר שנות הלימוד לבין סוג המשפחה אליה השתייכו בילדותם, כשההבדל המשמעותי הוא בין בוגרים שגדלו בילדותם במשפחות משולבות ובמשפחות חד הוריות לבין כאלו שגדלו במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד.

לוח 8 מציג מאפיינים שונים של האמהות במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד, במשפחות משולבות ובמשפחות חד הוריות. כפי שניתן לראות, אמהות במשפחות משולבות נוטות להיות משכילות יותר מאמהות חד-הוריות, ומשכילות מעט פחות מאמהות הגרות עם בן זוגן ועם ילדים משותפים בלבד.

²⁴ סך הכל ילדים במשפחות המשולבות כולל בנוסף כאלף ילדים הגרים במשפחות משולבות, אך לא ידוע האם הם ילדים ביולוגיים של האם בלבד, של האב בלבד או ילדים משותפים. אחוזים חושבו על סמך הידוע בלבד.

לוח 8: אמהות במשפחות יהודיות ואחרות, לפי סוג המשפחה מאפיינים שונים של האם, 2008

מאפייני האם	זוגות עם ילדים משותפים בלבד	משפחות משולבות	משפחות חד הוריות שבראשן עומדת אם
סך הכל (אלפים)(1)	652.5	21.6	84.9
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0
שנות לימוד (אחוזים):			
0-12	37.7	42.3	50.0
13-15	27.6	27.4	23.8
+16	34.7	30.3	26.2
אחוז בעלות תואר אקדמי	37.0	33.0	27.4
יבשת מוצא (אחוזים):			
ישראל	22.4	17.2	14.6
אסיה-אפריקה	40.8	32.7	40.8
אירופה-אמריקה	36.8	50.2	44.6
גיל ממוצע	37.9	37.4	40.3

(1) סך הכל כולל לא ידוע.

5.2 מעקב הסטורי – אומדני משפחות משולבות יהודיות ואחרות לשנים 1983, 1995 ו- 2008²⁵

מטרתה הראשונה של העבודה היתה לבחון את היקף המשפחות המשולבות בישראל. דבר זה נעשה בחלק הקודם. המטרה השנייה של העבודה היא בחינת המגמות שחלו בעשורים האחרונים בהיקפן של המשפחות המשולבות. כדי לבחון את המשפחות המשולבות לאורך זמן, ולבדוק האם חל גידול בחלקן היחסי, חושבו אומדנים גם עבור המפקדים לשנים 1983 ו-1995.²⁶ לוח 9 מציג את האומדנים של המשפחות ולוח 10 את אומדני הילדים במשפחות.

בחישוב אומדני משפחות עם ילדים למפקדים מהשנים 1995 ו-1983 התגלה אחוז גבוה של סוג משפחה "לא ידוע". ב-1995 3.7% מהמשפחות היהודיות עם ילדים סווגו כ"לא ידוע" וב-1983 כמעט 15% סווגו כך (ראה לוח 9).

²⁵ ראה הערה 21.

²⁶ הוחלט שלא לחשב אומדני משפחות משולבות למפקד 1972, לאור האחוז הגבוה של משפחות שלא ניתן היה לסווג וקיבלו סוג משפחה "לא ידוע" במפקד 1983.

לוח 9: משפחות יהודיות ואחרות עם ילדים לפי סוג משפחה, 1983(1), 1995 ו-2008 (נתוני חתר בכל מפקד)

2008	1995	1983	
אלפים			סוג משפחה
782.1	618.0	484.8	סך הכל
652.1	507.2	370.3	זוג עם ילדים משותפים בלבד
21.6	9.6	11.5	משפחה משולבת – סך הכל
10.7	4.6	8.7	משפחה משולבת "פשוטה"
10.8	4.9	2.8	משפחה משולבת "מורכבת"
10.2	4.8	2.7	מזה: עם ילדים משותפים
96.0	73.9	25.4	הורה יחיד
4.1	5.1	5.3	אחר (2)
7.9	22.2	72.4	לא ידוע
4.6	15.2	63.5	מזה: זוג עם ילדים (3)
אחוזים			
100.0	100.0	100.0	סך הכל
83.4	82.1	76.4	זוג עם ילדים משותפים בלבד
2.8	1.6	2.4	משפחה משולבת – סך הכל
1.4	0.7	1.8	משפחה משולבת "פשוטה"
1.4	0.8	0.6	משפחה משולבת "מורכבת"
1.3	0.8	0.6	מזה: עם ילדים משותפים
12.3	12.0	5.2	הורה יחיד
0.5	0.8	1.1	אחר (2)
1.0	3.6	14.9	לא ידוע
0.6	2.5	13.1	מזה: זוג עם ילדים (3)

- (1) עבור מפקד 1983 מוצגים נתוני היהודים בלבד היות ולפני 1990 אוכלוסיית ה"אחרים" היתה קטנה מאוד.
(2) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים.
(3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

בנספח ב, לוח 1 מוצגות הסיבות העיקריות ל"לא ידוע" בכל אחד מהמפקדים. במפקדי 1983 ו-1995 הסיבה העיקרית ל"לא ידוע" היא שמספר תעודת הזהות של הילד במפקד אינה ידועה, ואילו במפקד 2008 הסיבות העיקריות הן מידע חסר על תעודות הזהות של ההורים הפוטנציאליים במפקד, או חוסר בפרטי אב או אם במרשם.

לוח 10 מציג את אומדני הילדים במשפחות המשולבות במפקדים השונים. כמו באומדני המשפחות, גם באומדני הילדים יש להתייחס בזהירות לנתוני השנים 1983 ו-1995.

לוח 10: ילדים במשפחות משולבות יהודיות ואחרות

	1983(1)	1995(1)	2008
אומדן ילדים במשפחות משולבות (אלפים)	27.1	22.1	47.4
אחוז הגרים במשפחות משולבות מכלל הילדים במשפחות	2.5	1.7	2.8
אחוז הילדים המשותפים מתוך הילדים במשפחות המשולבות	15.8	34.7	32.6
אחוז הילדים הגרים עם אימם הביולוגית ובן זוגה מבין הילדים שאינם ילדים משותפים	51.0	76.4	80.0

(1) יש להתייחס בזהירות לאומדנים לשנים 1995 ובעיקר ל-1983. האומדנים לשנת 1983 מתייחסים למשפחות יהודיות בלבד.

לאור חלקן הגדול יחסית של משפחות שלא סווגו במפקדי 1972 ו-1983, חושבו אומדנים משופרים המוסיפים לאומדן המשפחות המשולבות שהופק משפחות נוספות שסווגו כסוג משפחה "לא ידוע", אך חשודות כמשולבות. האומדנים הופקו בשתי דרכים:

1. אומדן משופר 1 – הוספת משפחות של זוגות נשואים בהן יש ילד אחד לפחות ששנת הלידה שלו קודמת לשנת הנישואין של הזוג, וגם האב ו/או האם נשואים נישואין שניים או יותר.
2. אומדן משופר 2 – הוספת משפחות של זוגות נשואים בהן יש ילד אחד לפחות ששנת הלידה שלו קודמת לשנת הנישואין של הזוג.

אומדן משופר 1 לא מניח הנחות חזקות, שכן הסיכוי שאחד מבני הזוג היה נשוי בעבר, והולדת הילד התרחשה במסגרת הקשר הנוכחי אך לפני הנישואין הנוכחיים אינו גדול. לעומת זאת, התיקון לא כולל זוגות הגרים יחד ללא נישואין או זוגות שנשואים בנישואים ראשונים אך יש להם ילד שנולד מחוץ למסגרת הנישואין ולידתו קדמה לקשר הנוכחי. לכן, סביר להניח שאומדן זה מייצג אומדן מינימום למספר המשפחות המשולבות.

אומדן משופר 2 כולל גם זוגות שבהם בני הזוג נישאו זה לזה לאחר הולדת ילד משותף, ולכן עשוי להיות אומדן יתר. אולם, התוספת לאומדן המקורי מתייחסת לזוגות נשואים בלבד ולא כוללת את המשפחות המשולבות בראשן זוג הגר יחד ללא נישואין, מה שיכול להביא לכך שהאומדן הוא אומדן חסר. היות ואין מידע לגבי גודלן של שתי הקבוצות, קשה להעריך עד כמה אומדן זה קרוב למציאות. האומדנים שחושבו מוצגים בלוח 11.

ב-1983 קיים הבדל גדול בין שני האומדנים המשופרים, וקשה להעריך מי מהם קרוב יותר למספר האמיתי. בנוסף, אם כי שיפור האומדנים הפחית את מספר המשפחות שסווגו כסוג משפחה "לא ידוע", חלקן של משפחות אלה נותר עדיין גבוה מאוד (15% לאחר תיקון 1 ו-14% לאחר תיקון 2). לכן, איכות האומדנים לשנה זו מוטלת בספק, ויש להיזהר מהשימוש בהם. נראה שניתן לקחת את האומדן המקורי או את האומדן המשופר מהסוג הראשון כאומדני מינימום בלבד. האומדנים ל-1995 גדולים ב-43%-50% מהאומדן המקורי, אך שני האומדנים המשופרים קרובים ביניהם, וניתן להעריך שמספר המשפחות המשולבות לשנה זו קרוב ל-14 אלף, לפחות. התיקון הוריד את חלקן של המשפחות שסווגו כסוג משפחה "לא ידוע" מכלל המשפחות עם ילדים לפחות מ-3%. האומדנים המשופרים ל-2008 קרובים מאוד לאומדן המקורי. היות והמשפחות המסווגות כסוג משפחה "לא ידוע" מהוות אחוז אחד או פחות מהמשפחות עם ילדים בשנה זו, ניתן להעריך כי האומדן לשנה זו משקף את המציאות בצורה טובה למדי.

לוח 11: אומדני משפחות משולבות, לפני ולאחר הוספת משפחות "חשודות" כמשולבות לאומדנים

שנה	סוג האומדן	סוג האומדן	מספר משפחות משולבות (אלפים)	תוספת לאומדן המקורי (אלפים)	תוספת לאומדן המקורי (אחוזים)	אחוז משפחות משולבות מכלל המשפחות עם ילדים	אחוז משפחות משולבות מתוך זוגות עם ילדים
1983	משפחות יהודיות (1)	אומדן מקורי	11.5	-	-	2.4	3.0
		אומדן משופר 1	12.8	1.3	11.1	2.6	3.3
		אומדן משופר 2	18.0	6.5	57.0	3.7	4.6
1995	משפחות יהודיות ואחרות	אומדן מקורי	9.6	-	-	1.6	1.9
		אומדן משופר 1	13.6	4.1	42.6	2.2	2.6
		אומדן משופר 2	14.3	4.8	49.9	2.3	2.7
2008	משפחות יהודיות ואחרות	אומדן מקורי	21.6	-	-	2.8	3.2
		אומדן משופר 1	21.9	0.4	1.7	2.8	3.3
		אומדן משופר 2	22.3	0.7	3.4	2.8	3.3

(1) עבור מפקד 1983 מוצגים נתוני היהודים בלבד היות ולפני 1990 אוכלוסיית ה"אחרים" היתה קטנה מאוד.

5.3 אומדני משפחות משולבות יהודיות ואחרות²⁷ בישראל על סמך סקר כוח אדם 2012²⁸

לוח 12 מציג אומדני משפחות עם ילדים על פי סקר כוח אדם. כפי שנזכר, במסגרת עבודה זו סווגו המשפחות של "זוגות עם ילדים" בסכ"א לפי סוגים. סיווג המשפחות למשפחות של זוגות עם ילדים, משפחות חד הוריות ו"משפחות אחרות" נלקח מהסיווג שבוצע כבר במסגרת בניית שדות הטיפולוגיה לנתוני סכ"א.

לוח 12: משפחות יהודיות ואחרות עם ילדים עד גיל 17 לפי סוג משפחה, סכ"א 2012

אלפים	אחוזים	
798.3	100.0	סך הכל (1)
		מזה:
699.2	87.6	זוגות עם ילדים – סך הכל (2)
662.8	83.0	זוג עם ילדים משותפים בלבד
17.6	2.2	משפחה משולבת – סך הכל
7.8	1.0	משפחה משולבת "פשוטה"
9.8	1.2	משפחה משולבת "מורכבת"
9.6	1.2	מזה: עם ילדים משותפים
18.4	2.3	זוג עם ילדים – לא ידוע האם יש ילדים לא משותפים (3)
97.4	12.2	הורה יחיד

(1) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים.

(2) כולל משפחות של זוגות עם ילדים שאינם ילדיהם הביולוגיים של אף אחד מבני הזוג (ייתכן שאלו משפחות אומנה).

(3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

כפי שניתן לראות, אומדני המשפחות המשולבות שהופקו על סמך סכ"א יצאו נמוכים מהאומדנים שהופקו על סמך מפקד 2008 (17.6 אלף בהשוואה ל-21.6 אלף משפחות משולבות יהודיות ואחרות, בהתאמה). סעיף 5.4 מנסה לעמוד על הסיבות לפער זה.

לוח 13 מציג את התפלגות הרכב הילדים במשפחה במשפחות המשולבות על סמך סכ"א. גם כאן ניתן לראות שחלקן הגדול של המשפחות המשולבות הן משפחות בהן יש ילדים ביולוגיים של האישה בלבד, עם או ללא ילדים נוספים. בכ-81% מהמשפחות המשולבות לאישה יש ילדים ביולוגיים משלה, ולגבר אין ילדים ביולוגיים משלו שאינם ילדים משותפים.

כצפוי, מרבית המשפחות המשולבות (95.4%) גרות לבדן במשק הבית, ללא אנשים או משפחות נוספות. שיעור זה גבוה יחסית למשפחות של הזוגות עם ילדים משותפים בלבד ולמשפחות החד-הוריות (94.6%-ו-82.6%, בהתאמה). 3.4% מהמשפחות המשולבות גרות במשקי בית של משפחה אחת ואחרים (שאינם חלק מהמשפחה הגרעינית) וכ-1% גרות עם משפחה נוספת באותו משק בית (ראה תרשים 6).

²⁷ ראה הערה 21.

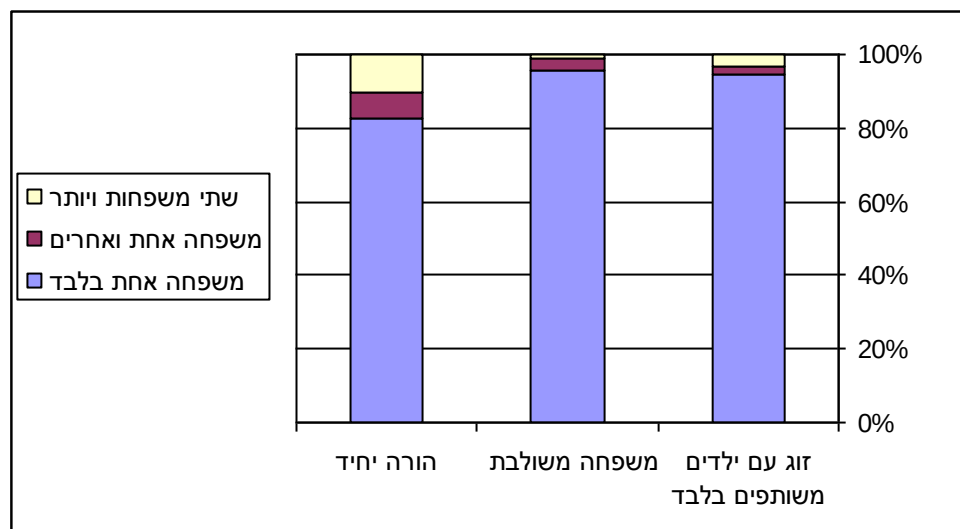
²⁸ האומדנים המופקים על סמך סכ"א אינם כוללים קיבוצים, מוסדות, מעונות סטודנטים ואת הגרים מחוץ ליישובים.

לוח 13: משפחות משולבות יהודיות ואחרות לפי הרכב הילדים במשפחה, סכ"א 2012

סך הכל	ח – מספר מקרים במדגם	אלפים	אחוזים
סך הכל	820	17.6	100.0
משפחות משולבות "פשוטות" – סך הכל	369	7.8	44.5
ילדים ביולוגיים לאישה בלבד	300	6.3	36.1
ילדים ביולוגיים לגבר בלבד	69	1.5	8.4
משפחות משולבות "מורכבות" – סך הכל	451	9.8	55.5
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו, ללא ילדים משותפים	9	..	..
לאישה ילדים ביולוגיים משלה וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	361	7.9	45.0
לגבר ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	67	1.4	8.1
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	14	..	..

סימונים: .. תא שלא ניתן להציג מפני שמבוסס על מספר מקרים קטן במדגם.

תרשים 6: משפחות עם ילדים לפי סוג משק הבית, סכ"א 2012

בלוח 14 מוצגים אומדני ילדים במשפחות המשולבות המבוססים על סכ"א. סביר להניח כי אומדנים אלה הם אומדני חסר, וכי מספרם האמיתי של הילדים המשתייכים למשפחות משולבות גבוה יותר.

לוח 14: ילדים במשפחות משולבות יהודיות ואחרות, סכ"א 2012

ילדים במשפחות יהודיות ואחרות	
39.8	אומדן ילדים במשפחות משולבות (אלפים)
2.4	אחוז הגרים במשפחות משולבות מכלל הילדים במשפחות
38.5	אחוז הילדים המשותפים מתוך הילדים במשפחות המשולבות (1)
80.6	אחוז הילדים הגרים עם אימם הביולוגית ובן זוגה מבין הילדים שאינם ילדים משותפים

(1) אחוזים אלו גבוהים מאלו שהופקו על סמך נתוני המפקד, ככל הנראה בגלל שבסכ"א זוהו פחות משפחות משולבות "פשוטות", ראה סעיף 5.4.

5.4 ההבדלים בין אומדני המשפחות המשולבות ממפקד 2008 ומסכ"א 2012

כפי שהוזכר, אומדני המשפחות המשולבות שהופקו על סמך סכ"א נמוכים מהאומדנים שהופקו על סמך מפקד 2008. זאת על אף שניתן להעריך כי חלקן של המשפחות המשולבות יגדל, או לפחות יישאר יציב, במשך הזמן,

לוח 15 מציג את ההבדלים העיקריים בתוצאות בין מפקד 2008 לסכ"א 2012.

לוח 15: השוואה בין אומדנים עיקריים של משפחות משולבות ממפקד 2008 ומסכ"א 2012

אחוז הבדל	סכ"א 2012 אלפים	מפקד 2008 אלפים	
			משפחות משולבות יהודיות ואחרות – סך הכל
-18.5%	17.6	21.6	משפחות משולבות "פשוטות"
-27.1%	7.8	10.7	משפחות משולבות "מורכבות"
-9.3%	9.8	10.8	מזה: עם ילדים משותפים
-6.8%	9.6	10.3	בני הזוג נשואים
1.5%	13.3	13.1	בני הזוג גרים יחד ללא נישואין
-50.6%	4.2	8.5	משפחות משולבות יהודיות
-17.2%	16.9	20.4	משפחות משולבות יהודיות ואחרות – סך הכל
			משפחות משולבות "פשוטות"
			משפחות משולבות "מורכבות"
			מזה: עם ילדים משותפים
			בני הזוג נשואים
			בני הזוג גרים יחד ללא נישואין

סקרים שונים נבנים בדרך כלל באופן שונה. כמו כן, עשוי להיות שוני בשיטות העבודה הנהוגות בהם. לכן, עשויה להיות הטייה שיטתית בחלק מהסקרים, וישנה בעייתיות בהשוואה בין אומדנים מקבילים המופקים מסקרים שונים. בנוסף, ישנם גורמים נוספים העשויים להסביר את הפער בין האומדנים של שני מקורות הנתונים:

1. הגדרות אוכלוסייה שונות בסכ"א ובמפקד:

א. אוכלוסיות שאינן נכללות באומדנים המופקים על סמך סכ"א אך כן נכללות באומדני המפקד: אומדני משקי בית ומשפחות המבוססים על סקר כוח אדם אינם כוללים מוסדות, קיבוצים, מעונות סטודנטים ואת הגרים מחוץ ליישובים. יש להניח כי מוסדות ומעונות סטודנטים אינם רלוונטיים. על סמך נתוני המפקד, חושב אומדן המשפחות המשולבות בקיבוצים בשנת 2008. נמצא כי ב-2008 כ-500 משפחות משולבות (כ-2.5% מכלל המשפחות המשולבות) גרו בקיבוצים. יש להסתייג ולומר כי המדגם בקיבוצים קטן יחסית ולכן טעות הדגימה היחסית של האומדן עשויה להיות גבוהה. בכל מקרה, המספר אינו גדול והוא יכול להסביר רק מקצת מהפער באומדנים.

ב. הגדרות שונות של אוכלוסיית היהודים והאחרים: הגדרת אוכלוסיית ה"אחרים" שונה בשני מקורות הנתונים (ראה פרק 4.1: הגדרות), אם כי לא ניתן לצפות שההגדרות השונות יביאו דווקא להבדל כזה, מה גם שאומדן סך הכל זוגות יהודים ואחרים עם ילדים גבוה יותר בסכ"א מאשר במפקד²⁹. בנוסף, במפקדים הוגדרה אוכלוסיית היהודים והאחרים כך שלפחות אחד מבני משק הבית מוגדר כיהודי ואחר, ואילו בסכ"א לפי קבוצת האוכלוסייה של מי שנקבע כ"נציג המשפחה" (ראה פרק 4.1: הגדרות), זאת על מנת להיות תואמים לאומדנים הרשמיים בנושא משפחות המבוססים על סכ"א. כדי לבחון את השפעתו של ההבדל, חושב אומדן משפחות משולבות יהודיות ואחרות על סמך סכ"א על פי ההגדרה שלפחות אחד מבני משק הבית יהודי או אחר, בדומה להגדרה שנקבעה עבור המפקד. הדבר לא שינה את אומדן המשפחות המשולבות, ואף לאומדן כלל המשפחות של הזוגות התוספת היתה שולית.

2. לא ידוע – כ-18 אלף משפחות יהודיות ואחרות סווגו כזוגות עם ילדים, אך לא ניתן לדעת האם הילדים הם ילדים משותפים לשני בני הזוג, או שהם ילדים ביולוגיים של אחד מבני הזוג בלבד והמשפחה היא משפחה משולבת.

א. אחוז כיסוי תעודות זהות בסכ"א גבוה מאוד – יש מספרי זהות ל-98.3% מהפרטים בסכ"א 2012 (לא כולל קיבוצים, מוסדות, מעונות סטודנטים והגרים מחוץ ליישובים). ל-99.0% מהילדים בגיל 0-14 ול-99.5% מבני 15-17 בסקר יש נתון על מספר זהות.³⁰ בקרב הילדים במשפחות של זוגות עם ילדים אחוזי כיסוי תעודת זהות אף מעט גבוהים יותר.³¹ אולם, ייתכן שהחוסר במספרי הזהות של הילדים הוא דיפרנציאלי ושכיח יותר במשפחות משולבות בהשוואה למשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד. במשפחה המשולבת, באם נציג משק הבית אינו ההורה הביולוגי של הילדים, ייתכן שהמידע על מספרי הזהות של הילדים לא ברשותו או פחות נגיש לו ועל כן לא ימסור את המידע. כך גם ייתכן שדווקא בקרב המשפחות המשולבות בהן בני הזוג גרים יחד מחוץ למסגרת הנישואין להורה השלוב יש פחות מידע על מספרי הזהות של הילדים

²⁹ סביר להניח שמספר המשפחות של זוגות עם ילדים במפקד גבוה מזה שחושב בעבודה זו, היות ולא זוהו כל המשפחות של זוגות עם ילדים שאינם בראשות משק הבית (במשקי בית בהם יותר ממשפחה אחת).

³⁰ בקרב בני 3 ומעלה, אחוז הכיסוי של תעודות זהות עולה על 99.0%. בקרב בני 0-9.999 הוא עומד על 94.5%, בקרב בני 1-1.999 על 98.8% ובקרב בני 2-2.999 על 98.9%.

³¹ בקרב הילדים במשפחות של זוגות עם ילדים ל-99.2% מבני 0-14 ול-99.7% מבני 15-17 יש בסכ"א תעודות זהות מלאות.

שאינם ילדיו הביולוגיים. לכן, סביר שהמשפחות שסווגו כסוג משפחה "לא ידוע" בסכ"א כוללות אחוז גבוה יחסית של משפחות משולבות.

ב. כדי להעריך באופן גס עד כמה ה"לא ידוע" בסכ"א יכול להסביר את ההבדל בין אומדני המפקד לאומדן המחושב על סמך סכ"א, יש להעריך מה כולל ה"לא ידוע" בסכ"א. לשם כך, נבדק כמה מהילדים בסכ"א נולדו לפני שנת הנישואין של הזוג. לוח 16 מציג את הזוגות היהודים והאחרים הנשואים לפי מספר הילדים שנולדו לפני שנת הנישואין של הזוג. כפי שניתן לראות, אחוז המשפחות של זוגות שאין להם ילדים שנולדו קודם לשנת הנישואין של הזוג נמוך במשפחות ה"לא ידועות" ביחס למשפחות של זוגות עם ילדים משותפים. ניתן להעריך שרובן של המשפחות ה"לא ידועות" בהן יש ילדים שנולדו לפני שנת הנישואין של הזוג הן משפחות משולבות. מספר המשפחות ה"לא ידועות" להן יש ילדים שנולדו לפני שנת הנישואין של הזוג הוא 4.7 אלף. ל-1.7% מהמשפחות של הזוגות עם ילדים משותפים בלבד יש ילדים שנולדו קודם לנישואי הזוג. כאומדן גס, ניקח בחשבון שגם מה-4.7 אלף משפחות "לא ידועות" בהן הילדים נולדו לפני נישואי הזוג, 2% הן משפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד, יצא שכ-4.6 אלף משפחות "לא ידועות" חשודות כמשפחות משולבות. לכן, ההערכה היא כי יש להוסיף לאומדן המשפחות המשולבות מסכ"א כ-4,000-5,000 משפחות.

ג. על פי נתוני לוח 15 סביר שבקרב הזוגות הלא נשואים חלק מה"לא ידועות" הן משפחות משולבות, אולם, היות ואומדן המשפחות המשולבות בהן בני הזוג אינם נשואים וסווגו כ"לא ידוע" בסכ"א עומד על כאלפיים בלבד, התוספת שלהן למשפחות המשולבות בסכ"א גם ככה לא תהיה גדולה.

3. טעויות דגימה: כל אחד ממקורות הנתונים מבוסס על מדגם ועל כן הוא חשוף לטעויות דגימה. אולם, הקובץ החברתי-כלכלי של המפקד מבוסס על מדגם גדול (כשישית ממשקי הבית) ולכן ממילא האומדנים המופקים ממנו מדויקים יותר ובעלי טעויות דגימה יחסיות קטנות.

סך הכל התוספת שהוערכה לאומדן המשפחות היהודיות והאחרות המשולבות של סכ"א עומדת על סדר גודל של כ-5 אלף משפחות לפחות, כלומר ניתן להעריך שב-2012 היו לפחות כ-22-23 אלף משפחות משולבות יהודיות ואחרות. האומדן המתקן קרוב מאוד לאומדן שחושב על סמך מפקד 2008 (21.6 אלף משפחות כאלה).

בנספח ב (לוח 2) מוצגות הסיבות לסיווג המשפחות של זוגות עם ילדים בסכ"א ל"לא ידוע", כשלא ניתן לדעת האם מדובר בזוגות עם ילדים משותפים בלבד או במשפחות משולבות. כפי שניתן לראות מהלוח, מעל מחצית מהמשפחות לא ניתן לסווג היות וחסרים מספרי תעודות הזהות של הילדים בסכ"א. כשליש נוספים לא ניתן לסווג בבירור בגלל חוסר במידע במרשם על מספרי זהות של ההורים.

**לוח 16. זוגות יהודים ואחרים נשואים עם ילדים עד גיל 17, לפי מספר הילדים עד גיל 17
במשפחה ששנת הלידה שלהם קודמת לשנת נישואי הזוג, סכ"א 2012**

סך הכל	מספר הילדים הנשואין של הזוג				לפני
	0	1	2	3+	
אלפים					
זוג נשוי עם ילדים משותפים בלבד	652.4	641.5	7.7	1.8	1.4
זוג נשוי עם ילדים – לא ידוע האם יש ילדים לא משותפים	15.7	11.0	3.8	0.7	0.3
אחוזים					
זוג נשוי עם ילדים משותפים בלבד	100.0	98.3	1.2	0.3	0.2
זוג נשוי עם ילדים – לא ידוע האם יש ילדים לא משותפים	100.0	69.6	25.9	2.9	1.6

6. דיון וסיכום

המשפחה המשולבת היא סוג משפחה ייחודי ושונה, שעד כה לא נאמד היקפה בישראל, לא במסגרת מחקרית ולא במסגרת הסטטיסטיקה הרשמית. בהמלצות ארגונים בינלאומיים החלו בשנים האחרונות להתייחס לנושא הפקת נתונים סטטיסטיים על משפחות המשולבות, זאת במסגרת המלצותיהם לגבי סטטיסטיקה של משפחות. ואכן, מדינות שונות בעולם המערבי החלו בשנים האחרונות להפיק סטטיסטיקה בנושא. הפקת הנתונים במדינות השונות מבוססת על שאלת "יחס הקרבה", על שאלה ישירה ("האם גר עם אביו?", "האם גר עם אמו?") או על קבצים מנהליים.

בלמ"ס נבנות משפחות מנהליות על סמך מידע מנהלי, כשבניית משפחות אלו משמשת בעיקר לצרכים פנימיים. הפקת סטטיסטיקה בנושא המשפחות המשולבות המבוססת על מידע מנהלי ועל המשפחות המנהליות בעייתית לאור העובדה שבמרשם לא תמיד הכתובות מעודכנות, וכן אין מידע מנהלי על קשרי זוגיות שאינם ממוסדים.

הפקת סטטיסטיקה בנושא משפחות משולבות בישראל המתבססת על נתוני מפקדים או סקרים בלבד תביא לאומדני חסר של המשפחות המשולבות. זאת מפני ש"יחס הקרבה" הנאסף במפקדים ובסקרים הוא יחס קרבה לראשון ברשימה בלבד. התבססות על נתונים מנהליים בלבד להפקת סטטיסטיקה בנושא בעייתית גם היא, בעיקר מפני שהמרשם אינו מכיל קשרי זוגיות שאינם קשרים ממוסדים, ולכן אין בו מידע על משפחות של זוגות הגרים יחד ללא נישואין.

לכן, עבודה זו מציעה ומיישמת שילוב בין מידע הנאסף בשטח לבין מידע מנהלי. במסגרת העבודה, זיהוי המשפחות המשולבות מנתוני מפקדי האוכלוסין והדיר לשנים 1983, 1995 ו-2008 ונתוני סקר כוח אדם לשנת 2012 נעשה באמצעות שילוב בין כל אחד ממקורות הנתונים לנתוני מרשם האוכלוסין, המאפשרים לזהות האם הילדים הם ילדים ביולוגיים (כולל ילדים מאומצים) או לא.

מטרתה הראשונה של העבודה היתה לפתח כלי לאמידת המשפחות המשולבות בישראל, מטרה זו הושגה באמצעות השילוב שנעשה בין המידע המנהלי לבין המידע הנאסף בשטח.

מטרתה השנייה של העבודה היתה לאמוד את היקף תופעת המשפחות המשולבות היהודיות והאחרות בישראל. נמצא כי ב-2008 היו כ-22 אלף משפחות משולבות יהודיות ואחרות, בהן חיו כ-47 אלף ילדים. ניתן להעריך על סמך נתוני סכ"א כי ב-2012 היו כ-22 אלף משפחות משולבות לפחות.

המטרה השלישית של העבודה היתה לבחון מהן המגמות שחלו בעשורים האחרונים בהיקפן של משפחות אלו. מטרה זו הושגה באופן חלקי בלבד. בסיווג המשפחות עם ילדים לסוגי משפחה עבור נתוני המפקדים לשנים 1995 ו-1983 נמצא כי לא ניתן היה לסווג אחוז גבוה יחסית של המשפחות עם ילדים לפי סוג משפחה. לאחר תהליך תיקון שהוצע לאומדנים נאמד מספר המשפחות המשולבות ב-1995 בכ-14 אלף לפחות, ואילו לשנת 1983 האומדנים נותרו בעייתיים.

בעבודה זו הופקו האומדנים הן על סמך נתוני המפקדים והן על סמך נתוני סכ"א. לכל אחד ממקורות הנתונים יתרונות וחסרונות ביחס לחישוב אומדנים אלה.

יתרונן הבולט של המפקד הוא המדגם הגדול המאפשר קבלת אומדנים מפורטים יותר ומדויקים יותר. אולם, יחס הקרבה שבו, על אף היותו מפורט יחסית, מקשה על סיווג משפחות שאינן בראשות משק הבית. כדי שניתן יהיה לסווג גם את המשפחות שאינן בראשות משק בית, יש צורך ביחס קרבה

מפורט כמו יחס הקרבה המחושב בסכ"א. עם זאת, ההערכה היא כי ההשפעה על אומדן המשפחות המשולבות אינה גדולה היות וגם ככה משפחות אלה אינן נוטות לגור במשקי בית המורכבים מיותר ממשפחה אחת.

הואיל וסקר כוח אדם מהווה מקור מרכזי לסטטיסטיקה הרשמית השוטפת בנושא משקי בית ומשפחות, הפקת סטטיסטיקה בנושא משפחות משולבות המבוססת עליו מהווה יתרון בולט. ניתן יהיה גם להפריד באומדני ה"זוגות עם ילדים" בין המשפחות ה"נורמטיביות" של זוגות עם ילדים משותפים בלבד לבין המשפחות המשולבות. הפרדה זו חשובה לאור המאפיינים השונים של סוגי משפחות אלה.

היות והשיטה תלויה מאוד באיסוף מספרי תעודות זהות בשטח, ובקישור טוב במרשם בין ילדים להוריהם, היא לא הצליחה לאמוד בצורה טובה את המשפחות המשולבות עבור מפקד 1983, והאומדנים שהופקו אינם בהכרח תקפים.

כך גם בסכ"א, למרות שאחוז כיסוי תעודות הזהות בסקר גבוה מאוד, בפרט בקרב הילדים, עדיין מועלית ההשערה כי הכיסוי עשוי להיות נמוך יותר דווקא במשפחות המשולבות, מה שהופך את האומדן המבוסס על סכ"א לאומדן חסר. מומלץ לבחון את האפשרות להשלים מספרי תעודות זהות מהחקירות הבאות, כאשר המידע קיים בחקירות הבאות. בכל מקרה, מומלץ לעקוב אחר משפחות אלה בסכ"א בשנים הבאות, ובהתאם לתוצאות, להוסיף את הנושא לנתונים הרשמיים המתפרסמים בנושא משפחות.

עם זאת, באם שיעור הזוגות עם ילדים שלא ניתן לאפיין של מי הילדים יישאר גבוה, ייתכן שיש מראש להציג את אומדני המשפחות המשולבות כאומדני מינימום. כפי שהוזכר, בארה"ב ובשוודיה אומדני המשפחות המשולבות מוצגים מראש כאומדני חסר (ראה סעיף 3.2).

ייתכן שכדי שניתן יהיה לאפיין משפחות אלו בצורה מפורטת על סמך נתוני סכ"א, יהיה צורך לחבר נתונים של מספר שנים ומהם להפיק את האומדנים. אולם, גם להפקת אומדנים כלליים של המשפחות והילדים במשפחות לאורך זמן חשיבות רבה בכך שיתאפשר מעקב הסטורי אחר המשפחות המשולבות והיקפן. בכל מקרה, יהיה צורך לפתח תוכניות לחישוב טעויות דגימה לאומדנים.

מומלץ גם להרחיב ולהעמיק את בדיקת הישגי בוגרים שבילדותם השתייכו לסוגי משפחות שונים. על אף שלא זו היתה מטרתה של העבודה, הדבר נעשה בצורה חלקית בנספח ה. אולם, נדרש להמשיך ולבדוק הישגים גם בתחומים נוספים, וכן לפקח על משתנים אחרים העשויים להסביר את הקשר בין סוג המשפחה בילדות לבין ההישגים בבגרות. נוסף על כך, מעניין יהיה לבחון האם קיימים הבדלים בין ילדים משותפים במשפחות משולבות לבין ילדים הגרים עם הורה ביולוגי ובן/בת זוג.

ביבליוגרפיה

אררה, ע. (1994). גורמי מתח אצל משפחות בנישואים חוזרים – מחקר חלוץ איכותי בישראל. *חברה ורווחה*, י"ד (3-4), 312-241.

בלכר-פריגת, א. והקר, ד. (2011). הורים או זרים: מעמדם המשפטי המצוי והרצוי של בני-זוג של הורים. *משפטים*, מ', 5-65.

ברגר, ר. (1994). משפחות חורגות: טיפולוגיה רב-ממדית. *חברה ורווחה*, י"ד (3-4), 265-278.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה [למ"ס] (1998). *תכונות דמוגרפיות של האוכלוסייה ביישובים ובאיזורים סטטיסטיים. אוכלוסייה ומשקי בית – נתונים נבחרים*. פרסומי מפקד האוכלוסין והדיוור, פרסום מס' 7א', ירושלים.

--(2002). *טיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות בישראל 1999*, פרסום טכני מס' 73, ירושלים.

--(2010). *משקי בית ומשפחות: תכונות דמוגרפיות 2007-2008 על פי סקרי כוח אדם*, פרסום מס' 1400, ירושלים.

--(2011א). *משפחות מנהליות (הגדרות, אלגוריתמים ובדיקות)*. אגף מתודולוגיה סטטיסטית, אגף דמוגרפיה ומפקד. מסמך פנימי.

-- (2011ב). מתודולוגיה של המפקד המשולב. מפקד האוכלוסין PUF 2008, נספח מתודולוגי.

נדלה ב 23/7/14 מ:

<http://www.cbs.gov.il/puf/H20081171Methodology.pdf>

--(2012). *משקי בית ומשפחות: תכונות דמוגרפיות 2009-2010 על פי סקרי כוח אדם*, פרסום מס' 1490, ירושלים.

-- (2013א). *ירחון סקרי כוח אדם מרץ 2013*, ירחון 2013/3, ירושלים.

-- (2013ב). *שנתון סטטיסטי לישראל 2013*, מס' 64, ירושלים.

ינובסקי, א. (2006). *משקי הבית הבלתי נראים במדינת ישראל*. נדלה ב-14/11/13 מ:

<http://www.haderech.co.il/parliament151.html>

כץ, ר. ופרס, י. (1996). מגמות הגירושין בישראל- השלכותיהן לטיפול משפחתי. *חברה ורווחה*, ט"ז (4), 483-502.

פוגל-ביז'אווי, ס. (2009). "משפחות בישראל: בין משפחתיות לפוסט-מודרניות" בתוך: יזרעאלי דפנה ואחרות (עורכות), *מין מיגדר פוליטיקה*, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד, עמ' 107 - 166.

צבר בן-יהושוע, נ. וצבר, ג. (2012). *שני בתים וילד – סיפורן של משפחות משולבות בישראל*. ירושלים ותל אביב, הוצאת שוקן.

Australian Bureau of Statistics (2011). *Family characteristics, Australia, 2009-10, Summary of findings*. Retrieved 30/6/13 from

<http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Latestproducts/4442.0Main%20Features22009-10?opendocument&tabname=Summary&prodno=4442.0&issue=2009-10&num=&view=>

Gabriel, K.R.(1966). Simultaneous test procedures for multiple comparisons on categorical data. *Journal of the American Statistical Association*, 61, 1081-1096.

Lunn, P. & Fahey, T.(2011). *Households and family structures in Ireland: A detailed statistical analysis of census 2006*. Dublin : The economic and social research institute.

Statistical Office of the Republic of Slovenia (2011). *Households and families, Slovenia, 1 January 2011 – final data*. Retrieved July 7, 2013 from http://www.stat.si/eng/novica_prikazi.aspx?id=4029

Statistics Canada (2012). *Portrait of families and living arrangements in Canada*, Ottawa, Minister of Industry, Canada.
<http://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2011/as-sa/98-312-x/98-312-x2011001-eng.pdf>

Statistics Denmark (2013). Statbank Denmark. Retrieved July 10, 2013 from <http://www.statbank.dk/statbank5a/default.asp?w=1024>

Statistics Finland (2012). *Families 2011 Annual review*. Retrieved December 4, 2013 from http://www.stat.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_en.pdf

-- (2013.) *Quality description, families 2012*. Retrieved July 17, 2013 from http://www.stat.fi/til/perh/2012/02/perh_2012_02_2013-11-22_laa_001_en.html

Statistics Netherlands (2013), Statline. Retrieved September 11, 2013 from <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81485NED&D1=a&D2=a&D3=0&D4=0&D5=0&D6=0&D7=0,l&HDR=T,G1,G6&STB=G5,G3,G2,G4&VW=T>

Statistics New Zealand (2007). *Report of the review of official family statistics*. Retrieved July 2, 2013 from http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/people_and_communities/families/review-of-official-family-statistics.aspx

Statistics Norway (2013), Statbank, Families and households, table 06204. Retrieved September 30, 2013 from <https://www.ssb.no/statistikbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=BarnForeldre&KortNavnWeb=familie&PLanguage=1&checked=true>

Statistics Sweden (2013), Statistical database. Retrieved July 25, 2013 from <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/MainTable.asp?yp=tansss&xu=C9233001&omradekod=LE&omradetext=Living+conditions&lang=2&langdb=2>

Thornton, A. & Fricke, E.T. (1987). Social change and the family: Comparative perspectives from the West, China, and south Asia. *Sociological Forum*, 2 (4). 746-778.

UNECE (2006). *Conference of European statisticians recommendations for the 2010 censuses of population and housing*. United Nations, New York and Geneva.
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/CES_2010_Census_Recommendations_English.pdf

United Nations (1998). *Recommendations for the 2000 censuses of population and housing in the ECE region*. United Nations, New York and Geneva.
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/statistical_standards_&_studies/49.e.pdf

-- (2008). *Principles and recommendations for population and housing censuses*, revision 2. United Nations, New York.
http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_67Rev2e.pdf

United States Census Bureau (2012). *Households and families: 2010*. 2010 census briefs.
<http://www.census.gov/prod/cen2010/briefs/c2010br-14.pdf>

United States Census Bureau (2013). Current Population Survey (CPS) – Definitions, "step family".
<http://www.census.gov/cps/about/cpsdef.html>

נספח א: אופנויות השדה יחס קרבה במפקדים השונים ובסקר כוח אדם

לוח 1. אופנויות "יחס הקרבה" במפקד 1983

1	ראש משק הבית
2	אישה/בעל של ראש משק הבית
3	בן/בת
4	חתן/כלה
5	נכד/נכדה
6	הורה
7	קרוב אחר
8	לא קרוב משפחה
0	לא ידוע

לוח 2. אופנויות "יחס הקרבה" במפקד 1995

1	הראשון ברשימה
2	בן/בת זוג
3	בן/בת
4	אב/אם
5	אח/אחות
6	גיס/גיסה
7	חתן/כלה
8	חותן/חותנת (חם/חמה)
9	נכד/נכדה
10	קרוב אחר
11	לא קרוב
12	אחיין/אחיינית
13	בן/בת דוד/דודה
14	דוד/דודה
15	נין/נינה
16	סבא/סבתא

לוח 3. אופנויות "יחס הקרבה" במפקד 2008

1	הראשון ברשימה
2-18	קרובי משפחה
2	בן/בת זוג
3	בן/בת
4	אב/אם
5	אח/אחות
6	נכד/נכדה
7	בן-זוג/בת-זוג של הבן או הבת
10	אחיין/אחיינית
11	בן-דוד/בת-דודה
12	גיס/גיסה
13	דוד/דודה
14	חם/חמות, חותן/חותנת
15	נין/נינה
16	סבא/סבתא
17	סבא-רבה/סבתא-רבה
18	קרוב משפחה אחר
19-24	לא קרובי משפחה
19	שותף/ה לדירה
20	עובד סיעודי / מטפל / עובד משק בית
21	ילד במשפחה אומנת
22	דייר משנה
23	דייר קודם
24	לא קרוב משפחה אחר

לוח 4: אופנויות "יחס הקרבה" הנאסף בשטח בסקר כוח אדם

1	ראשון ברשימה
2	בן/בת זוג
3	בן/בת
4	בן/בת הזוג של הבן או הבת
5	נכד/נכדה
6	הורה
7	הורה של בן/בת זוג
8	אח/אחות
9	גיס/גיסה
10	סבא/סבתא
11	דוד/דודה
12	אחיין/אחיינית
13	קרוב משפחה אחר
14	ילד במשפחה אומנת
15	שותף/ה לדירה
16	מטפל/ת, עובד/ת משק בית
17	לא קרוב אחר

לוח 5: אופנויות השדה המחושב "יחס קרבה (מפורט)" בסכ"א

1	נציג משק בית/ ראשון ברשימה
2	בן/בת זוג – לא חייב להיות נשוי
3	בן/בת רווקים ללא ילדים וללא בן זוג
4	אחים/אחיות רווקים
5	הורים של נציג משק בית או של בן/בת הזוג
6	נכדים (ללא הורים)
7	קרובים אחרים
8	לא קרובי משפחה
9	סב/סבתא
משפחה גרעינית של בן/בת נציג משק הבית שכוללת את בני זוגם	
14	בן עם בת זוג
17	כלה- בת זוג של הבן
16	בת עם בן זוג
15	חתן- בן זוג של הבת
13	ילדיהם (נכדים של נציג משק הבית)
23-27	בן/ת שני עם בת/ן זוג וילדיהם כנ"ל
33-37	בן/ת שלישי עם בת/ן זוג וילדיהם כנ"ל
משפחה של בן/בת או חתן/כלה של נציג משק הבית שאינה כוללת את בני זוגם (לא רווקים או רווקים עם ילדים)	
44	בן , לא רווק, ללא בת זוג
45	חתן, ללא בת זוג
46	בת , לא רווקה, ללא בן זוג
47	כלה, ללא בן זוג
43	נכד (ילדיהם)
משפחה של אח/אחות או גיס/גיסה של נציג משק הבית עם בני זוגם	
51	אח/גיס
52	אחות/גיסה
53	ילדיהם (אחיינים של נציג משק בית)
61-63	אח/גיס/אחות/גיסה שני עם בת/ן זוג וילדיהם כנ"ל
71-73	אח/גיס/אחות/גיסה שלישי עם בת/ן זוג וילדיהם כנ"ל
משפחה של אח/אחות או גיס/גיסה של נציג משק הבית ללא בני זוגם (לא רווקים או רווקים עם ילדים)	
81	אח/גיס, ללא בת זוג
82	אחות/גיסה, ללא בת זוג
83	ילד של 81 או 82

נספח ב: משפחות עם ילדים שסוג המשפחה שלהם "לא ידוע", לפי סיבה

לוח 1. משפחות עם ילדים שסוג המשפחה שלהם "לא ידוע", לפי סיבה – מפקדים

2008	1995	1983	
			משפחות יהודיות ואחרות
1,036	4,443		סך הכל (מספרים מוחלטים, לא מנופח)
100.0	100.0		סך הכל (אחוזים)
			הסיבות:
7.5	75.1		מספר ת.ז. של הילד במפקד אינה ידועה
43.6	12.8		מספר ת.ז. של האב או האם הפוטנציאליים במפקד אינה ידועה
31.6	4.7		"מספר זהות אב" או "מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם ריקים
17.3	7.4		יחסי קרבה עבורם לא ניתן לזהות בבירור הורים פוטנציאליים
			מזה: משפחות יהודיות
979	4,347	14,376	סך הכל (מספרים מוחלטים, לא מנופח)
100.0	100.0	100.0	סך הכל (אחוזים)
			הסיבות:
7.2	75.5	64.0	מספר ת.ז. של הילד במפקד אינה ידועה
43.7	12.7	25.0	מספר ת.ז. של האב או האם הפוטנציאליים במפקד אינה ידועה
31.7	4.6	10.2	"מספר זהות אב" או "מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם ריקים
17.5	7.3	0.8	יחסי קרבה עבורם לא ניתן לזהות בבירור הורים פוטנציאליים

לוח 2. זוגות עם ילדים, לא ידוע האם הילדים משותפים או של אחד מבני הזוג, לפי סיבה – סכ"א 2012 (נתונים מנופחים)

אחוזים	אלפים	
		משפחות יהודיות ואחרות
100.0	18.4	סך הכל (n=833)
		הסיבות:
53.3	9.8	מספר ת.ז. של הילד בסכ"א אינה ידועה
13.2	2.4	מספר ת.ז. של האב או האם הפוטנציאליים בסכ"א אינה ידועה
33.5	6.2	"מספר זהות אב" או "מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם ריקים
		מזה: משפחות יהודיות
100.0	16.1	סך הכל (n=727)
		הסיבות:
53.6	8.6	מספר ת.ז. של הילד בסכ"א אינה ידועה
13.5	2.2	מספר ת.ז. של האב או האם הפוטנציאליים בסכ"א אינה ידועה
33.0	5.3	"מספר זהות אב" או "מספר זהות אם" עבור רשומת הילד במרשם ריקים

נספח ג: "לא ידוע" ב"מעמד אב" וב"מעמד אם" במפקדים השונים לפני ואחרי נסיונות השלמה

"מעמד אב" לא ידוע – מס' מקרים	"מעמד אב" לא ידוע – מס' מקרים	"מעמד אם" לא ידוע – מס' מקרים	"מעמד אם" לא ידוע – מס' מקרים	
				1983 – סה"כ 217,487 ילדים בקובץ
15.68	34,097	14.32	31,146	לפני השלמות
-	-	-	-	השלמה לפי תאריך לידה אב/אם(1)
15.25	33,164	14.14	30,757	השלמה לנוולדים לאחר שנת הנישואין של הזוג
15.25	33,164	13.38	29,098	השלמה ל"מעמד אב" בלבד לפי שם
				1995 – סה"כ 260,717 ילדים בקובץ
3.56	9,273	3.93	10,245	לפני השלמות
3.47	9,034	3.75	9,768	השלמה לפי תאריך לידה אב/אם
3.43	8,949	3.68	9,595	השלמה לנוולדים לאחר שנת הנישואין של הזוג
3.43	8,949	3.47	9,043	השלמה ל"מעמד אב" בלבד לפי שם
				2008 – סה"כ 249,989 ילדים בקובץ
0.34	859	1.15	2,874	לפני השלמות
0.30	760	1.04	2,611	השלמה לפי תאריך לידה אב/אם
0.30	757	1.03	2,575	השלמה לנוולדים לאחר שנת הנישואין של הזוג
0.30	757	0.84	2,097	השלמה ל"מעמד אב" בלבד לפי שם

(1) השלמה לפי תאריך לידה אב/אם לא נעשתה עבור מפקד 1983 היות ולא היה קיים בו תאריך לידה מפורט.

נספח ד: אומדני משפחות משולבות באוכלוסייה היהודית

ד1. אומדני משפחות יהודיות על סמך מפקד 2008

לוח 1: משפחות יהודיות עם ילדים עד גיל 17 לפי סוג משפחה 2008

סך הכל	אלפים	אחוזים
759.4	100.0	
זוג עם ילדים משותפים בלבד	639.0	84.1
משפחה משולבת – סך הכל	20.4	2.7
משפחה משולבת "פשוטה"	10.1	1.3
משפחה משולבת "מורכבת"	10.3	1.4
מזה: עם ילדים משותפים	9.8	1.3
הורה יחיד	88.7	11.7
אחר(1)	3.9	0.5
לא ידוע	7.4	1.0
מזה: זוג עם ילדים (2)	4.3	0.6

(1) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים (ייתכן שאלו משפחות אומנה, או שגיאות ביחסי קרבה).
 (2) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

לוח 2: משפחות יהודיות משולבות לפי הרכב הילדים במשפחה 2008

סך הכל	אלפים	אחוזים
20.4	100.0	
משפחות משולבות "פשוטות" – סך הכל	10.1	49.3
ילדים ביולוגיים לאישה בלבד	8.5	41.4
ילדים ביולוגיים לגבר בלבד	1.6	7.9
משפחות משולבות "מורכבות" – סך הכל	10.3	50.7
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו, ללא ילדים משותפים	0.6	2.8
לאישה ילדים ביולוגיים משלה וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	7.9	38.6
לגבר ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	1.4	6.7
לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג	0.5	2.6

לוח 3: ממוצע ילדים למשפחה במשפחות יהודיות, לפי סוג משפחה 2008

ממוצע ילדים למשפחה	
2.18	סך הכל(1)
2.28	זוג עם ילדים משותפים בלבד
2.18	משפחה משולבת – סך הכל
1.46	משפחה משולבת "פשוטה"
2.87	משפחה משולבת "מורכבת"
1.63	הורה יחיד

(1) סך הכל כולל סוג משפחה "אחר" ו"לא ידוע".

לוח 4: ילדים במשפחות יהודיות, לפי סוג משפחה 2008

אחוזים	אלפים	
100.0	1,670.1	סך הכל
87.4	1,460.3	זוג עם ילדים משותפים בלבד
2.7	45.5	משפחה משולבת – סך הכל (1)
1.4	23.4	עם האם הביולוגית ובן זוגה
0.4	6.1	עם האב הביולוגי ובת זוגו
0.9	14.8	ילדים משותפים לשני בני הזוג
8.7	144.9	הורה יחיד
0.4	6.4	אחר (2)
0.8	13.0	לא ידוע
0.5	8.6	מזה: זוג עם ילדים (3)

(1) כולל כאלף ילדים הגרים במשפחות משולבות, אך לא ידוע האם הם ילדים ביולוגיים של האם בלבד, של האב בלבד או ילדים משותפים.

(2) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים

(3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

ד2. מעקב היסטורי – אומדני משפחות משולבות יהודיות לשנים 1983, 1995 ו-2008

לוח 5: משפחות יהודיות עם ילדים לפי סוג משפחה, 1983, 1995 ו-2008 (נתוני חתך בכל מפקד)

2008	1995	1983	
		אלפים	סוג משפחה
759.4	609.5	484.8	סך הכל
639.0	501.2	370.3	זוג עם ילדים משותפים בלבד
20.4	9.5	11.5	משפחה משולבת – סך הכל
10.1	4.6	8.7	משפחה משולבת "פשוטה"
10.3	4.9	2.8	משפחה משולבת "מורכבת"
9.8	4.7	2.7	מזה: עם ילדים משותפים
88.7	72.2	25.4	הורה יחיד
3.9	4.9	5.3	אחר (2)
7.4	21.8	72.4	לא ידוע
4.3	15.0	63.5	מזה: זוג עם ילדים (3)
		אחוזים	
100.0	100.0	100.0	סך הכל
84.1	82.2	76.4	זוג עם ילדים משותפים בלבד
2.7	1.6	2.4	משפחה משולבת – סך הכל
1.3	0.8	1.8	משפחה משולבת "פשוטה"
1.4	0.8	0.6	משפחה משולבת "מורכבת"
1.3	0.8	0.6	מזה: עם ילדים משותפים
11.7	11.8	5.2	הורה יחיד
0.5	0.8	1.1	אחר (2)
1.0	3.6	14.9	לא ידוע
0.6	2.5	13.1	מזה: זוג עם ילדים (3)

- (1) נתונים עבור משפחות יהודיות ואחרות אינם מוצגים עבור מפקד 1983 היות ולפני 1990 אוכלוסיית ה"אחרים" היתה קטנה מאוד.
- (2) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים, משפחות של אחים ללא הוריהם, בני זוג או ילדים, ילדים הגרים עם הורים שאינם הוריהם הביולוגיים.
- (3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה או על פי זה שלפחות ילד אחד זוהה כילד משותף), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

לוח 6: אומדני משפחות משולבות, לפני ולאחר הוספת משפחות "חשודות" כמשולבות לאומדנים

שנה	סוג האומדן	סוג האומדן	מספר משפחות משולבות (אלפים)	תוספת לאומדן המקורי (אלפים)	תוספת לאומדן המקורי (אחוזים)	אחוז משפחות משולבות מכלל המשפחות עם ילדים	אחוז משפחות משולבות מתוך זוגות עם ילדים
1983	משפחות יהודיות	אומדן מקורי	11.5	-	-	2.4	3.0
		אומדן משופר 1	12.8	1.3	11.1	2.6	3.3
		אומדן משופר 2	18.0	6.5	57.0	3.7	4.6
1995	משפחות יהודיות	אומדן מקורי	9.5	-	-	1.6	1.9
		אומדן משופר 1	13.5	4.0	42.3	2.2	2.6
		אומדן משופר 2	14.1	4.7	49.4	2.3	2.7
2008	משפחות יהודיות	אומדן מקורי	20.4	-	-	2.7	3.1
		אומדן משופר 1	20.7	0.3	1.7	2.7	3.1
		אומדן משופר 2	21.1	0.7	3.3	2.8	3.2

ד3. אומדני משפחות יהודיות משולבות בישראל על סמך סקר כוח אדם 2012

לוח 7: משפחות עם ילדים עד גיל 17 לפי סוג משפחה, סכ"א 2012

אלפים	אחוזים	
772.4	100.0	סך הכל (1)
		מזה:
678.8	87.9	זוגות עם ילדים – סך הכל (2)
645.5	83.6	זוג עם ילדים משותפים בלבד
16.9	2.2	משפחה משולבת – סך הכל
7.5	1.0	משפחה משולבת "פשוטה"
9.4	1.2	משפחה משולבת "מורכבת"
9.2	1.2	מזה: עם ילדים משותפים
16.1	2.1	זוג עם ילדים – לא ידוע האם יש ילדים לא משותפים (3)
92.0	11.9	הורה יחיד

(1) כולל משפחות של סב ו/או סבתא עם נכד/ים.

(2) כולל משפחות של זוגות עם ילדים שאינם ילדיהם הביולוגיים של אף אחד מבני הזוג (ייתכן שאלו משפחות אומנה).

(3) ידוע שהמשפחה היא של זוג עם ילדים (על פי יחסי קרבה), אך לא ידוע האם הזוג הוא זוג עם ילדים משותפים בלבד או שזו משפחה משולבת.

לוח 8: משפחות יהודיות משולבות, לפי הרכב הילדים במשפחה, סכ"א 2012

אחוזים	אלפים	n – מספר מקרים במדגם	
100.0	16.9	787	סך הכל
44.3	7.5	354	משפחות משולבות "פשוטות" – סך הכל
35.5	6.0	285	ילדים ביולוגיים לאישה בלבד
8.8	1.5	69	ילדים ביולוגיים לגבר בלבד
55.7	9.4	433	משפחות משולבות "מורכבות" – סך הכל
..	..	9	לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו, ללא ילדים משותפים
45.1	7.6	346	לאישה ילדים ביולוגיים משלה וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג
8.1	1.4	64	לגבר ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג
..	..	14	לכל אחד מבני הזוג ילדים ביולוגיים משלו וגם ילדים משותפים לשני בני הזוג

סימונים: .. תא שלא ניתן להציג מפני שמבוסס על מספר מקרים קטן במדגם.

לוח 9: ילדים במשפחות יהודיות משולבות, סכ"א 2012

ילדים במשפחות יהודיות	
38.6	אומדן ילדים במשפחות משולבות (אלפים)
2.4	אחוז הגרים במשפחות משולבות מכלל הילדים במשפחות
38.8	אחוז הילדים המשותפים מתוך הילדים במשפחות המשולבות (1)
80.1	אחוז הילדים הגרים עם אימם הביולוגית ובן זוגה מבין הילדים שאינם ילדים משותפים

(1) אחוזים אלו גבוהים מאלו שהופקו על סמך נתוני המפקד, ככל הנראה בגלל שבסכ"א זוהו פחות משפחות משולבות "פשוטות", ראה סעיף 5.4.

נספח ה: הישגים לימודיים, לפי סוג משפחה בילדות - מעקב בין מפקדים

מטרתו של נספח זה היא לבחון את האם יש הבדל ברמות ההשכלה אליה הגיעו בוגרים שבילדותם גדלו בסוגי משפחות שונים.

יודגש כי במסגרת זו לא נבדק האם הקשר סיבתי אלא נבדק האם קיים קשר בין סוג המשפחה בה גדלו כילדים (בתקופת הבסיס) לבין ההשכלה שלהם בבגרותם. חשוב גם לציין כי לא נעשה פיקוח על משתני רקע, דוגמת השכלת ההורים, הכנסת המשפחה וכדומה, העשויים להיות גורמים מתערבים המסבירים את הקשרים שנמצאו.

שיטה:

לצורך בחינת הקשר בין ההשכלה בגיל בוגר לבין סוג המשפחה בילדות הנערך מעקב בין מפקדים:

1. מעקב אחרי נפשות שבמפקד 1983 היו בני 0-17, ובמפקד 1995 היו בגיל 25-31.
2. מעקב אחרי נפשות שבמפקד 1983 היו בני 0-17, ובמפקד 2008 היו בגיל 25-43.
3. מעקב אחרי נפשות שבמפקד 1995 היו בני 0-17, ובמפקד 2008 היו בגיל 25-31.

לבני 0-17 במפקד 1983 (בני 0-17 על פי גיל מחושב במפקד 1983) חושב גיל במפקדי 1983, 1995 ו-2008 על פי תאריך הלידה שלהם שנלקח ממפקד 1983. באם שנת הלידה לא היתה ידועה במפקד, הגיל במפקד 1983 הועתק מהשדה "גיל מחושב" במפקד זה, והגיל במפקדים הבאים חושב על סמך גיל זה.

כך גם לבני 0-17 במפקד 1995 חושב גיל במפקדי 1995 ו-2008 על פי תאריך הלידה שנלקח ממפקד 1995. באם שנת הלידה לא היתה ידועה במפקד, הגיל במפקד 1995 הועתק מהשדה "גיל מחושב" במפקד זה, והגיל במפקד 2008 חושב על סמך גיל זה.

30.3% מרשומות הילדים במפקד 1983 קושרו לרשומות במפקד 1995 (65,843 מתוך 217,487). מתוכם נלקחו בני 25-31 במפקד 1995 (סה"כ 13,145 רשומות).

22.5% מרשומות הילדים במפקד 1983 קושרו לרשומות במפקד 2008 (48,854 מתוך 217,487).

16.1% מרשומות הילדים במפקד 1995 קושרו לרשומות במפקד 2008 (41,523 מתוך 258,604).

מתוכם נלקחו בני 25-31 במפקד 2008 (סה"כ 12,763 רשומות).

הנתונים הוצגו ללא סוגי משפחה "אחר" ו"לא ידוע".

מתודולוגיה סטטיסטית:

בנספח זה נעשה שימוש במבחני χ^2 ובעיקר במבחן לוג יחס הנראות (G^2). מבחנים אלה משמשים לבדיקת קשר בין שני משתנים, כשמבחן χ^2 מהווה קירוב למבחן לוג יחס הנראות. ללוג יחס הנראות יתרון על פני מבחן χ^2 בכך שהוא מאפשר לחקור את מבנה התלות בלוחות. הודות לתכונת החיבוריות של מבחן זה, ניתן לפרק את הלוח לתתי לוחות ולבדוק אילו קטגוריות של המשתנים משפיעות במיוחד על הקשר בין משתני הלוח.

כך, עבור כל אחד מהמעקבים, הלוח השלם, המציג סוג משפחה בילדות (זוג עם ילדים משותפים בלבד, משפחה משולבת ומשפחה של הורה יחיד) מול מספר שנות לימוד בגיל מבוגר (ראה לדוגמה לוח 1.1), חולק לשני תתי לוחות:

1. תת לוח המאחד בין משפחות משולבות למשפחות חד הוריות ומשווה בין מספר שנות הלימוד של בוגרים שגדלו בילדותם במשפחות משולבות או חד הוריות לבין מספר שנות הלימוד של אלו שגדלו במשפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד (ראה לדוגמה לוח 1.2). האיחוד בין שני סוגי משפחה אלה נובע מכך שהתפלגות שנות הלימוד עבור סוגים אלה נראית דומה.
  2. תת לוח המשווה בין מספר שנות הלימוד של בוגרים שבילדותם חיו במשפחה משולבת לבין מספר שנות הלימוד של בוגרים שבילדותם חיו במסגרת משפחה חד הורית (ראה לדוגמה לוח 1.3).
- דגימת הדירות במפקדי 1983 ו-1995 היתה דגימה מקרית שיטתית של דירות. אולם, היות והנתונים מתייחסים לנפשות בדירות ולא לדירות עצמן, ויש להניח שלנפשות שבאותה דירה יש תכונות דומות, יש להתייחס לדגימת הנפשות כאל דגימת אשכולות, כשכל דירה היא בעצם אשכול. היות וברובן המכריע של המשפחות עם ילדים יש משק בית אחד בדירה, התייחסתי לכל משק בית כאל אשכול נפרד.
- עבור כל אחת מהאוכלוסיות, חושבו לסטטיסטים גורמי תיקון בשיטת Rao & Scott, המביאים בחשבון הן את שבר הדגימה (1 מתוך 5 דירות) והן את דגימת האשכולות. על מנת לשמור על תכונת החיבוריות של מבחן לוג יחס הנראות, עבור כל אחת מתקופות המעקב, הסטטיסטים המקוריים χ^2 ו- G^2 שהתקבלו חולקו בגורם התיקון המקסימלי מבין כל אחד מגורמי התיקון של הלוח השלם ושני תתי הלוחות³² וכך חושבו χ^2 ו- G^2 מתוקנים. בחלק הבא בכל מקום שמצוין χ^2 או G^2 הכוונה היא לאלו המתוקנים על פי תיקון Rao & Scott, אלא אם צויין אחרת.
- רמת המובהקות של הסטטיסטים חושבה על סמך דרגות החופש של הלוח המקורי, על מנת שרמת המובהקות בפועל לא תעלה על רמת המובהקות הנומינלית (Gabriel, 1966).

תוצאות:

כפי שניתן לראות בלוח 1.1, ההשכלה של בוגרים שבילדותם חיו במשפחה "נורמטיבית" של זוג עם ילדים משותפים בלבד גבוהה מזו של אלו שחיו במשפחה משולבת או במשפחה חד הורית. בין אלו שחיו במשפחה משולבת לבין אלה שחיו במשפחה חד הורית לא נמצאו הבדלים משמעותיים.

לצורך בחינה סטטיסטית של מבנה הקשר בין סוג המשפחה בילדות לבין השכלה בבגרות נבנו שני לוחות על בסיס לוח 1.1. בעזרת תכונת החיבוריות של מבחן לוג יחס הנראות (G^2) ניתן לבדוק אילו קטגוריות של המשתנה "סוג משפחה בילדות" משפיעות במיוחד על הקשר בין משתנה זה לבין מספר שנות לימוד בגיל בוגר. לוח 1.2 מאחד בין המשפחות המשולבות ובין המשפחות החד הוריות ואילו לוח 1.3 מציג את המשפחות המשולבות ואת החד הוריות, ללא המשפחות של זוגות עם ילדים משותפים.

³² כך יצא שהמבחן שבוצע הוא מבחן שמרני, אם כי בכל מקרה, היות וגורמי התיקון היו דומים, ההבדלים ברמת המובהקות בין אם היא היתה מחושבת על פי גורם התיקון של הלוח הספציפי, ובין אם על פי גורם התיקון המקסימלי מבין גורמי התיקון של הלוחות, אינם משמעותיים.

לוח 1.1. מעקב ממפקד 1983 למפקד 1995: בני 25-31 ב-1995 לפי שנות לימוד וסוג המשפחה בה גדלו ב-1983

שנות לימוד(1)	סך הכל	סוג המשפחה בה גדלו ב-1983	
		משפחה משולבת	הורה יחיד
גודל מדגם (ח)	7,813	235	608
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0
0-12	55.8	63.0	62.5
13-15	23.9	21.7	22.7
16+	20.3	15.3	14.8

χ^2 -ו- G^2 (מבחן לוג יחס הנראות) מובהקים ברמת מובהקות הקטנה מ-0.001. $G^2=22.40247$.

($G^2=23.0163$ לפני תיקון).

(1) שנות לימוד לא כולל שנות לימוד בישיבה גבוהה.

לוח 1.2. מעקב ממפקד 1983 למפקד 1995: בני 25-31 ב-1995 לפי שנות לימוד וסוג המשפחה בה גדלו ב-1983

שנות לימוד(1)	סך הכל	סוג המשפחה בה גדלו ב-1983	
		משפחה משולבת	הורה יחיד / משפחה משולבת
גודל מדגם (ח)	7,813	6,970	843
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0
0-12	55.8	55.0	62.6
13-15	23.9	24.1	22.4
16+	20.3	20.9	15.0

χ^2 -ו- G^2 (מבחן לוג יחס הנראות) מובהקים ברמת מובהקות הקטנה מ-0.001. $G^2=22.294$.

($G^2=22.9046$ לפני תיקון).

לוח 1.3. מעקב ממפקד 1983 למפקד 1995: בני 25-31 ב-1995 לפי שנות לימוד וסוג המשפחה בה גדלו ב-1983 – משפחות משולבות ומשפחות חד הוריות בלבד

שנות לימוד(1)	סך הכל	סוג המשפחה בה גדלו ב-1983	
		משפחה משולבת	הורה יחיד
גודל מדגם (ח)	7,813	235	608
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0
0-12	55.8	63.0	62.5
13-15	23.9	21.7	22.7
16+	20.3	15.3	14.8

χ^2 -ו- G^2 (מבחן לוג יחס הנראות) אינם מובהקים ברמת מובהקות הקטנה מ-0.1. $G^2=0.1087$.

($G^2=0.1117$ לפני תיקון).

בהתאם לתכונות החיבוריות של מבחן לוג יחס הנראות, הסטטיסטי G^2 של לוח 1.1 הוא סכום של G^2 של לוחות 1.2 ו-1.3. ניתן לראות כי אין הבדל מובהק בין ההשכלה של בוגרים שחיו בילדותם במשפחות חד הוריות לבין כאלה שחיו במשפחות משולבות. הקשר שנמצא בלוח 1.1 מוסבר רובו ככולו (99.5%) על ידי ההבדל שבין אלו שגדלו במשפחות "נורמטיביות" לבין יתר הילדים שגדלו במשפחות משולבות או בחד הוריות.

לוח 2.1 מציג את תוצאות המעקב ממפקד 1983 למפקד 2008, ואת שנות הלימוד של בני 25-43 ב-2008 לפי קבוצת גיל, ועל פי סוג המשפחה בה גדלו בתקופת הבסיס. לוח 2.2 מציג את תוצאות המבחנים הסטטיסטיים לקשר בין מספר שנות הלימוד לסוג המשפחה בה גדלו כילדים. כפי שניתן

לראות, מלבד בגיל 25-29 ביתר קבוצות הגיל הקשר מובהק. פירוק הלוחות מראה כי בכל הקבוצות הקשר מוסבר רובו ככולו ע"י הקשר שבין מבנה משפחה "נורמטיבי" (זוג עם ילדים משותפים בלבד) או אחר (משפחה משולבת /חד-הורית) לבין שנות לימוד בבגרות (98.1% עבור הלוח השלם, 97.6% עבור בני 30-34 ו-97.1% עבור בני 35-43).

לוח 2.1. מעקב ממפקד 1983 למפקד 2008: בני 25-43 ב-2008 לפי קבוצת גיל, שנות לימוד וסוג המשפחה בה גדלו ב-1983

שנות לימוד(1)	סך הכל	סוג המשפחה בה גדלו ב-1983		הורה יחיד
		זוג עם ילדים משותפים בלבד	משפחה משולבת	
סך הכל				
גודל מדגם (n)	25,692	23,678	776	1,238
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0	100.0
0-12	41.7	41.0	48.2	50.7
13-15	25.0	25.1	23.8	22.6
16+	33.3	33.8	28.0	26.7
בני 25-29				
גודל מדגם (n)	6,840	6,476	219	145
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0	100.0
0-12	40.5	40.2	46.1	46.9
13-15	31.7	31.8	30.1	29.7
16+	27.9	28.1	23.7	23.5
בני 30-34				
גודל מדגם (n)	7,917	7,354	228	335
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0	100.0
0-12	39.4	38.5	49.6	52.8
13-15	23.8	24.0	21.9	22.4
16+	36.7	37.5	28.5	24.8
בני 35-43				
גודל מדגם (n)	10,935	9,848	329	758
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0	100.0
0-12	44.1	43.5	48.6	50.5
13-15	21.6	21.7	21.0	21.4
16+	34.2	34.8	30.4	28.1

(1) שנות לימוד לא כולל שנות לימוד בישיבה גבוהה.

לוח 2.2 תוצאות מבחני חי בריבוע ולוג יחס הנראות ללוח 2.1(1) ולתתי-לוחות הנגזרים ממנו

מובהקות χ^2	G ² לפני תיקון	G ² מתוקן	מובהקות G ² מתוקן	אחוז הקשר המוסבר על ידי תת הלוח	
סך הכל					
p<0.001	62.8298	58.8845	p<0.001	100.0	לוח שלם (ללא פירוק לקבוצות גיל)
p<0.001	61.6058	57.7374	p<0.001	98.1	לוח המאחד סוגי משפחה "משפחה משולבת" ו"משפחה חד הורית", ומציג אותם בהשוואה ל"זוג עם ילדים משותפים בלבד"
p>0.1	1.2240	1.1471	p>0.1	1.9	תת לוח משפחה משולבת לעומת משפחה חד הורית בלבד
בני 25-29					
p>0.1	6.2026	6.0661	p>0.1	100.0	לוח שלם
p>0.1	6.1812	6.0452	p>0.1	99.7	לוח המאחד סוגי משפחה "משפחה משולבת" ו"משפחה חד הורית", ומציג אותם בהשוואה ל"זוג עם ילדים משותפים בלבד"
p>0.1	0.0214	0.0209	p>0.1	0.3	תת לוח משפחה משולבת לעומת משפחה חד הורית בלבד
בני 30-34					
p<0.001	42.1550	41.3568	p<0.001	100.0	לוח שלם
p<0.001	41.1453	40.3662	p<0.001	97.6	לוח המאחד סוגי משפחה "משפחה משולבת" ו"משפחה חד הורית", ומציג אותם בהשוואה ל"זוג עם ילדים משותפים בלבד"
p>0.1	1.0097	0.9906	p>0.1	2.4	תת לוח משפחה משולבת לעומת משפחה חד הורית בלבד
בני 35-43					
p<0.001	20.5868	19.7665	p<0.001	100.0	לוח שלם
p<0.001	19.9883	19.1918	p<0.001	97.1	לוח המאחד סוגי משפחה "משפחה משולבת" ו"משפחה חד הורית", ומציג אותם בהשוואה ל"זוג עם ילדים משותפים בלבד"
p>0.1	0.5985	0.5746	p>0.1	2.9	תת לוח משפחה משולבת לעומת משפחה חד הורית בלבד

(1) המבחנים חושבו לסך הכל ולכל אחד מקבוצות הגיל בנפרד.

מעקב ממפקד 1995 למפקד 2008 מראה תוצאות דומות גם הוא (ראה לוח 3.1). גם במקרה זה, הקשר בין סוג המשפחה בילדות לבין ההשכלה בבגרות מרוכז בהבדל שבין משפחות של זוגות עם ילדים משותפים בלבד לבין יתר המשפחות (ראה לוח 3.2).

לוח 3.1. מעקב ממפקד 1995 למפקד 2008: בני 25-31 ב-2008 לפי שנות לימוד וסוג משפחה בה גדלו ב-1995

שנות לימוד(1)	סך הכל	סוג המשפחה בה גדלו ב-1983	
		משפחה משולבת	הורה יחיד
גודל מדגם (ח)	10,374	195	1,174
סך הכל (אחוזים)	100.0	100.0	100.0
0-12	33.6	41.5	41.8
13-15	34.6	30.8	31.0
16+	31.7	27.7	27.2

χ^2 ו- G^2 (לוג יחס הנראות) מובהקים ברמת מובהקות הקטנה מ-0.001. $G^2=43.2748$.

($G^2=46.0227$ לפני תיקון).

(1) שנות לימוד לא כולל שנות לימוד בישיבה גבוהה.

לוח 3.2 תוצאות מבחני חי בריבוע ולוג יחס הנראות ללוח 3.1 ולתתי-לוחות הנגזרים ממנו

אחוז הקשר המוסבר על ידי תת הלוח	מובהקות G^2	G^2 מתוקן	G^2 לפני תיקון	מובהקות χ^2	
					סך הכל
100.0	$p<0.001$	43.2748	46.0227	$p<0.001$	לוח שלם (ללא פירוק לקבוצות גיל)
99.95	$p<0.001$	43.2533	45.9999	$p<0.001$	איחוד סוגי משפחה "משפחה משולבת" ו"משפחה חד הורית"
0.05	$p>0.1$	0.0214	0.0228	$p>0.1$	תת לוח משפחה משולבת לעומת משפחה חד הורית בלבד

לסיכום, אנשים שבילדותם גדלו במשפחה "נורמטיבית" של זוג הורים עם ילדים משותפים בלבד הגיעו לרמות השכלה (שנות לימוד) גבוהות יותר מאשר אלו שגדלו במשפחות חד הוריות או במשפחות משולבות. לא נמצאו הבדלים מובהקים בהתפלגות שנות הלימוד של אנשים שגדלו בילדותם במשפחות משולבות לבין אלו שגדלו במשפחות חד הוריות.

Abstract

This paper presents a new methodology that was developed in order to estimate, for the first time, the number of reconstituted families in Israel. A reconstituted family is a family that consists of a couple with at least one child who is not common to both members of the couple, i.e., a biological (or adopted) child of only one member of the couple. In addition, the paper presents estimates of Jewish and other (non-Arab) reconstituted families in Israel and of the children in these families, according to various characteristics. An attempt was made to examine trends in the number of reconstituted families over recent decades.

In various countries, statistics on reconstituted families are derived using data from censuses/surveys or administrative data. In this project, for the first time, a methodology was developed that combines information from censuses or surveys with administrative information from the Population Register. Information was obtained from the censuses (or surveys) regarding the composition of persons living in a household. Using information from the Population Registry, "biological parent – child" links among persons living in a household could be identified.

The calculations were performed on the population and housing censuses from the years 1983, 1995, and 2008, as well as on data from the 2012 Labour Force Survey. Data from the 2008 Population and Housing Census showed that in 2008, there were approximately 22,000 Jewish and other reconstituted families in Israel (constituting approximately 2.8% of the Jewish and other families with children in Israel). These families included approximately 47,000 children up to age 17. Approximately one-third of the children in reconstituted families were common to both members of the couple, approximately 53% lived with the biological mother and her partner, and the remainder, approximately 13%, lived with the biological father and his partner.

The quality of the estimates obtained from the 1983 and 1995 censuses was questionable, because the methodology depended heavily on collection of ID numbers in the field and on the quality of links between children and their parents in the Population Register. Therefore, no trends over time in the number of reconstituted families could be assessed.

Based on the data of the 2012 Labour Force Survey, it was estimated that there were approximately 18,000 Jewish and other reconstituted families. However, it is suggested that this is an underestimate. Continued tracking of labour force survey data in the coming years is recommended, in order to examine the possibility of obtaining estimates of reconstituted families from this data, as well as the creation of a series to track the number of such families over time.

Key words: Reconstituted families, new families, second marriage, non-common children, non-biological parent.

The author would like to thank everyone who provided helpful comments on this paper. Special thanks to Dr. Ahmad Hleihel and Dr. Aryeh Reiter (Central Bureau of Statistics), and to Ms. Einat Vadai (Magid Institute), for their invaluable assistance.

The Central Bureau of Statistics (CBS) encourages research based on CBS data, such as this work. Works of research of this sort are not official publications of the CBS, and therefore the opinions and conclusions expressed in these publications are those of the authors and do not necessarily represent those of the CBS.

Published by the Central Bureau of Statistics, 66 Kanfe Nesharim St.,
Corner Bachi St., P.O.B 34525, Jerusalem 91342, Israel
Tel. 972-2-6592666; Fax: 972-2-6521340
Internet Site: www.cbs.gov.il
E-Mail: info@cbs.gov.il

WORKING PAPER SERIES

NO. 89

Reconstituted Families in Israel

Ayelet Zionov

January 2015